

Laodicea – Nọmbà Kẹrin

Àwọn Itàn Tí Wọn Bá Ara Wọn Lopọlọpọ

Jeff Pippenger

2023-09-01

Abala náà tí mo tọka sí pé ó ẹ̀ẹ́ ẹ̀ẹ́ kí Stephen Haskell kò rí, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé ó ẹ̀ẹ́ idásílẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ ìmúmọ̀ rẹ̀ sí àwọn òtítító tí ń mú òtítító yìi hàn gbangba, ni pé nínú itàn ní òpin Ísírẹ̀lì àtìjọ́, ní àkókò kan náà ni o tún ti rí ìbèrẹ̀ Ísírẹ̀lì òde-òní tí ó bọ̀ mọ́ àkókò itàn kan náà. Nígbà tí Kristi ń fi májẹ̀mú náà múlẹ̀ pẹ̀lú ọ̀pọ̀lọpọ̀ fún ọ̀sẹ̀ kan (ojó egbèrún méjì ó lé ọ̀dún márùn-ún [twenty-five hundred and twenty days]), Ísírẹ̀lì àtìjọ́ ń gbé ìrírí Laodicea jáde, ní etí pé a ó tú ú jáde kúrò ní ẹ̀nu Olúwa. Ní àkókò kan náà, Ísírẹ̀lì òde-òní ń gbé ìrírí Efesu jáde. Laodicea ti Ísírẹ̀lì àtìjọ́ ni a ń tú ká, Efesu ti Ísírẹ̀lì òde-òní sì ni a ń kó jọ nínú itàn kan náà gan-an.

Àti “bẹ̀ni” bí o bá ń ẹ̀ ẹ̀niyàn, mo mọ̀ pé ọ̀sẹ̀ tí Kristi fi fi májẹ̀mú náà múlẹ̀ ní ìmúṣẹ̀ Dániẹ̀lì orí kẹ̀sàn-án, èyí tí ó bẹ̀rẹ̀ nígbà ìrìbọ̀mì Rẹ̀ tí ó sì parí pẹ̀lú síso Stífẹ̀nù ní òkúta pa, kí i ẹ̀ gangan egbèrún méjì, ọ̀gọ̀rùn-ún márùn-ún àti ogún ojó, sùgbọ̀n ní ti ìṣọ̀tẹ̀lẹ̀ dájúdájú bẹ̀ ni, nítorí ní ti ìṣọ̀tẹ̀lẹ̀ ọ̀dún kan dọ̀gba pẹ̀lú ọ̀gọ̀rùn-ún mẹ̀ta àti ọ̀gọ̀ta ojó. Ọ̀gọ̀rùn-ún mẹ̀ta àti ọ̀gọ̀ta ojó tí a fi méje lọpọ̀ jẹ́ egbèrún méjì, ọ̀gọ̀rùn-ún márùn-ún àti ogún ojó, àti “àárín gbùngbùn” ọ̀sẹ̀ ìṣọ̀tẹ̀lẹ̀ náà ni àgbé́lẹ̀bùú. Ní ti ìṣọ̀tẹ̀lẹ̀, Kristi fi àgbé́lẹ̀bùú náà sí àárín gbùngbùn àsikò ìṣọ̀tẹ̀lẹ̀ egbèrún méjì, ọ̀gọ̀rùn-ún márùn-ún àti ogún ojó náà, bẹ̀ ni Ó fi hàn pé “ìgbà méje” Lẹ́fítíkù ogún-ún lé mẹ̀fà ni a ti fi àgbé́lẹ̀bùú Kristi múlẹ̀, tí a sì ń gbéga rẹ̀ ró. Kí i ẹ̀ ẹ̀niyàn pé nígbà tí Sister White ń kòni, gégé bí ó ti ẹ̀, pé méjèjì nínú àwọn tábilì mímọ́ Hábakúkù; àtẹ̀ 1843 àti àtẹ̀ 1850 ní àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ ọ̀dún egbèrún méjì, ọ̀gọ̀rùn-ún márùn-ún àti ogún ní àárín gbùngbùn àtẹ̀ náà gan-an, àti pé àwọn àtẹ̀ méjèjì ní àgbé́lẹ̀bùú ní àárín gbùngbùn àwòrán náà.

“Bíbẹ̀lì ní gbogbo àwọn ilàna tí ẹ̀niyàn nílò láti lóye kí a lè mú un yẹ́ fún ìgbésí-ayé yìi tàbí fún iyè tí ń bọ̀. Gbogbo ẹ̀niyàn sì lè lóye àwọn ilàna wọ̀nyí. Kò sí ẹ̀ni tí ó ní ẹ̀mí láti moyi ẹ̀kọ̀ rẹ̀ tí yòò ka àyọ̀kà kan soṣo nínú Bíbẹ̀lì láì rí èrò ìrànlọ́wọ́ kan gbà lára rẹ̀. Sùgbọ̀n ẹ̀kọ̀ Bíbẹ̀lì tí ó níyẹ̀ lórí jù lọ̀ kí i ẹ̀ èyí tí a lè rí gbà nípasẹ̀ ikẹ̀kọ̀ àkókò díẹ̀ tàbí tí kò ní ìṣọ̀kan. A kò gbé ètò òtítító nílá rẹ̀ kalẹ̀ ní ọ̀nà tí olùkà tí ń yára tàbí aláìfọ̀kànbalẹ̀ lè fi rí i kedere. Ọ̀pọ̀ nínú àwọn ìṣura rẹ̀ wà jìna sí abẹ̀ ojú ilẹ̀, a sì lè rí wọn gbà nípasẹ̀ iwádiì pẹ̀kipeki àti isapá àidákẹ́jẹ̀. A gbọ̀dọ̀ wá àwọn òtítító tí ó papọ̀ ẹ̀ àkọ̀jọ̀pọ̀ gbogbo nílá náà, a sì gbọ̀dọ̀ kó wọn jọ, ‘níhìn-ín díẹ̀, níbẹ̀ díẹ̀.’ Isaiah 28:10.”

“Nígbà tí a bá ti ẹ̀ àwá rí wọn bá yí, tí a sì kó wọn jọ, a ó rí i pé wọn bá ara wọn mu ní pípé. Gbogbo Ìhìn rere jẹ́ àfíkún sí àwọn yòókù, gbogbo àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ jẹ́ àláyé ti òmíràn, gbogbo òtítító sì jẹ́ ìmúgbòròrò tí òtítító mīràn. Àwọn àpẹ̀rẹ̀ àkàwé ti ètò ọ̀rọ̀ ajé àwọn Júù ni a fi Ìhìn rere ẹ̀ kedere. Gbogbo ilàna inú ọ̀rọ̀ Olórùn ní ipò tirẹ̀, gbogbo òtítító ìṣẹ̀lẹ̀ sì ní ìtúmọ̀ àti ifihàn tirẹ̀. Ìṣètò náà pátápátá, ní ètè àti ní ìmúṣẹ̀ rẹ̀, ń jẹ́ rí sí Èlẹ̀dàá rẹ̀. Irú ìṣètò bẹ̀, kò sí ọ̀kàn kankan bí kò ẹ̀ se ti Aláìlọ́pín tí ó lè rò ó tàbí dá a.” Education, 123.

Pẹ̀lú ilàna náà pé ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn ijọ méje náà tún ń ẹ̀ àtúnṣe nínú itàn àwọn omọ̀lẹ̀yìn Miller àti nínú itàn wa pẹ̀lú, ilàna pàtàkì mīràn wà tí Àdífẹ̀ntìsì àkókò jẹ́wọ̀. Ilàna náà fi hàn pé àwọn ilà

àsotèlẹ̀ “ti inú àti ti òde” nínú itàn kan náà ni Èmí Mímọ́ n ló láti gbé òtítọ́ kalẹ̀. Miller mọ̀ èyí, ó sì kọ̀ ọ̀ ní tààrà. Ó kọ̀ ní òtítọ́ pé àwọn èdidi méje tí ó wà nínú Ìfihàn sojú fún itàn tí ó n lọ̀ ní afiwe pẹ̀lú àwọn ijọ náà, sùgbọ̀n nínú àwòrán afiwe náà, àwọn èdidi náà sojú fún òtítọ́ ti òde, àwọn ijọ náà sì sojú fún òtítọ́ ti inú, ti itàn kan náà pátápátá. Uriah Smith náà tún sọ̀rọ̀ lórí ilàna yíí, ó sì lo àwọn ọ̀rọ̀ náà “ti inú” àti “ti òde,” èyí tí ó dàbí ẹnì pé ó jẹ̀ ọ̀nà tí ó dára jùlọ̀ láti sàlàyé àwọn ilà afiwe méjèèjì náà.

“A mú àwọn èdidi náà wá sí imọ̀ wa nínú orí kẹ̀rin, karùn-ún, àti kẹ̀fà ti Ìfihàn. Àwọn isẹ̀lẹ̀ tí a gbé kalẹ̀ lábẹ̀ àwọn èdidi wònyí ni a fi hàn nínú Ìfihàn 6, àti esẹ̀ àkókọ̀ ti Ìfihàn 8. Ó hàn gbangba pé wọn bo àwọn isẹ̀lẹ̀ tí ijọ̀ ní í se pọ̀ mó láti isípáyá àkókò isàkóso oore-ọ̀fẹ̀ yíí títí di ibọ̀ wá Kristi.”

“Nígbà tí àwọn ijọ̀ méje fi itàn inú ti ijọ̀ hàn, àwọn èdidi méje sì mú àwọn isẹ̀lẹ̀ nílá ti itàn òde rẹ̀ wá sí iwòye.” Uriah Smith, The Biblical Institute, 253.

A ó sì bèrẹ̀ sí í se àyẹ̀wò wa nípa àwọn ijọ̀ méje náà bá yíí. Ó se pàtàkì láti mọ̀ pé ijọ̀ méjì àkókọ̀, àti lẹ̀yìn náà pẹ̀lú, ijọ̀ kẹ̀ta àti ijọ̀ kẹ̀rin, ní ibásepo “ìdí àti àbájáde” kan tí ó bèrẹ̀ pé kí a ka wọn pọ̀. Smaina ni ijọ̀ tí ó dúró fún àwọn tí Róòmù n se inúnibíni sí, Efesu sì ni ijọ̀ tí ó gbé ihinrere lo sí gbogbo ayé.

“Ní Ántíókí ni a ti kọ̀kọ̀ pe àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn ní Kristeni. Orúkọ náà ni a fi pè wọn nítorí pé Kristi ni kókó pàtàkì iwàásù wọn, ẹ̀kọ̀ wọn, àti ijíròrò wọn. Léraléra ni wọn máa n tún àwọn isẹ̀lẹ̀ tí ó se lẹ̀ ní ojọ̀ isẹ-iransẹ̀ Rẹ̀ lórí ilẹ̀ ayé sọ, nígbà tí àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn Rẹ̀ rí ibùkún nínú wíwà ní iwájú Rẹ̀ fúnra Rẹ̀. Láìsààrẹ̀ ni wọn n gbé ẹ̀kọ̀ Rẹ̀ àti isẹ̀ iyanu Rẹ̀ ti imúláradá lé lórí. Pẹ̀lú ètẹ̀ tí n mi àti ojú tí omijé kún, wọn sọ nípa ìrora Rẹ̀ nínú ogbà, ifiyàjẹni Rẹ̀, idájọ̀ Rẹ̀, àti pípa Rẹ̀, ifaradà àti irẹ̀lẹ̀ tí ó fi farada ẹ̀gàn àti iyà tí àwọn ọ̀tá Rẹ̀ fi kàn án, àti aánú bí ti Ọ̀lórùn tí ó fi gbádúrà fún àwọn tí n se inúnibíni sí i. Ajínde àti igòkè Rẹ̀ lo sí ọ̀run, àti isẹ̀ Rẹ̀ ní ọ̀run gégé bí Alárinà fún èniyàn tí ó sùbú, ni àwọn kókó-ọ̀rọ̀ tí inú wọn n dùn láti máa gbé lé lórí. Ó yẹ gan-an kí àwọn aláinígbàgbọ̀ pè wọn ní Kristeni, nítorí pé Kristi ni wọn n wàásù, wọn sì n fi orúkọ Rẹ̀ gbádúrà sí Ọ̀lórùn.”

“Ọ̀lórùn ni ó fi orúkọ Kristeni fún wọn. Orúkọ ọ̀ba ni èyí, tí a fi fún gbogbo àwọn tí wọn so ara wọn mó Kristi. Nípa orúkọ yíí ni Jakọbu kọ̀ lẹ̀yìn náà pé, ‘Sé kí í se àwọn ọ̀lórọ̀ ni wọn n ni yín lára, tí wọn sì n fà yín lo síwájú àwọn àga idájọ̀? Sé kí í se wọn ni wọn n sọ̀rọ̀-òdì sí orúkọ ọ̀lólá náà tí a fi n pè yín?’ Jakọbu 2:6, 7. Peteru sì kéde pé, ‘Bí ẹnìkẹ̀ni bá jiyà gégé bí Kristeni, má se jẹ̀ kí ojú ti í; sùgbọ̀n jẹ̀ kí ó yin Ọ̀lórùn lógo nítorí èyí.’ ‘Bí a bá n gàn yín nítorí orúkọ Kristi, aláyo ni yín; nítorí Èmí ògo àti ti Ọ̀lórùn n bà lé yín.’ 1 Peteru 4:16, 14.” Acts of the Apostles, 157.

Ijọ̀ Èfèsù dúró fún ijọ̀ àkókọ̀ tí ó gbé ayé “ní iwà-bí-Ọ̀lórùn nínú Kristi Jèsù,” èyí tí ó jẹ̀ “ìdí” tí ó máa n mú “àbájáde” wá ní gbogbo igbà.

Bẹ̀è ni, gbogbo àwọn tí yóò fẹ̀ gbé igbẹ̀ ayé oniwà-bí-Ọ̀lórùn nínú Kristi Jesu ni a ó se inúnibíni sí. 2 Timotiu 3:12.

Iwà-bí-Ọ̀lórùn ti ijọ̀ Èfèsù mú inúnibíni tí a fi ijọ̀ Símirínà sàpẹ̀rẹ̀ wá. Àwọn ijọ̀ méjèèjì náà dúró fún ibásepo idí àti iyọ̀rí, àti pé iyọ̀rí náà n bèrẹ̀ kí idí kan sàájú rẹ̀. Inúnibíni ipèyà òfin Ọ̀jọ̀-Àikú ni

a n dá silè nípasè ìfihàn ohun tí Sister White pè ní “ìwà-bí-Ọlórùn ibèrè.” Ìwà-bí-Ọlórùn kan tí a ti fi hàn nínú àwọn itàn ìgbà àtijó, tàbí itàn ibèrè.

“Láika iyapa nílá kúrò nínú ìgbàgbó àti ìwà-bí-Ọlórùn tí ó ti tàn kálè, àwọn olùtòlè tòótó ti Kristi wà nínú àwọn ìjọ wònyí. Šáájú ibèwò ikeyin ti idájọ Ọlórùn lóri ayé, ìjinde ìwà-bí-Ọlórùn àtijó yóò wà láàárín àwọn èniyàn Olúwa, irú èyí tí a kò tii rí láti ìgbà àwọn àpòsítélì. Èmí àti agbára Ọlórùn ni a òò dà sóri àwọn ọmọ Rẹ. Ní àkókò nàà ọpọ yóò ya ara wọn kúrò nínú àwọn ìjọ wònyí, nínú èyí tí ifé ayé yí ti rọpò ifé fún Ọlórùn àti Ọrò Rẹ. Ọpò, mejeeji lára àwọn isẹ-òjísẹ àti àwọn èniyàn, yóò fi ayọ gba àwọn òtító nílá wònyí tí Ọlórùn ti mú kí a kéde ní àkókò yí láti pèsè àwọn èniyàn kan silè fún ìjípada Olúwa ní ìgbà kejì. Ọtá àwọn ọkàn n fẹ dí isẹ yí lówó; kí àkókò isisẹ bèè tó dé, yóò sapá láti dèná á nípa fifi èkè tí ó dàbí rẹ wólé. Nínú àwọn ìjọ tí ó lè mú wá sábé agbára itanjẹ rẹ, yóò jẹ kí ó dà bí ẹni pé a ti da ìbùkún pàtàkì Ọlórùn sóri wọn; a ó sì rí ohun tí a rò pé ó jẹ ifé-sí-èsìn nílá hàn gbangba. Ìjọ èniyàn púpọ yóò máa yò pé Ọlórùn n sísẹ lónà iyanu fún wọn, nígbà tí isẹ nàà jẹ ti emí miiran. Lábẹ àṣà ẹsin, Sátàni yóò wá ọnà láti fa agbára ikópa rẹ gbooro ka gbogbo ayé Kristeni.” The Great Controversy, 464.

Ìkígbe Ọru Àárín ọru ti “àwọn ojọ ikeyin” ni ìmújipadà “ìwà-bí-Ọlórùn àkókò” tí a tọka sí nínú ẹsẹ nàà. Ó jẹ ìmújipadà tí ó ṣelẹ nínú isisẹ kan, kí í ṣe nínú ìjọ kan. Itàn tí Sister White lò láti ṣàpèjúwe ìmújipadà nàà ni itàn “àwọn àkókò àwọn àpòsítélì,” èyí tí a sojú rẹ pèlú ìjọ Éfèsù. Ìmújipadà nàà yóò mú “inúnibini” wá.

“Ọpòlọpọ ni a òò fi sínú túbú, ọpòlọpọ ni yóò sá fún emí wọn kúrò ní àwọn ilú nílá àti ilú kéékèèké, àti ọpòlọpọ ni yóò jẹ ajèrìkú nítorí Kristi nígbà tí wọn dúró láti dáàbò bo òtító.” Selected Messages, iwé 3, 397.

“iyè Kristi lóri ayé” nínú àyọkà tó tẹlẹ yí dúró fún ibèrè ìjọ Efesu, ṣùgbọn ó tún jẹ àpẹrẹ itàn Adventism ti Laodikea ní ọpin ayé.

“A ti yi idájọ pada sèyin, òdodo sì dúró ní ọnà jìjìn; nítorí òtító ti ṣubú ní ọpópónà, idógba kò sì lè wólé. Bèè ni, òtító ṣaláisi; ẹni tí ó bá sì yà kúrò nínú ibi, ó sọ ara rẹ di ẹran ọde.” Isaiah 59:14, 15. Èyí ṣe ní ìgbésí ayé Kristi lóri ilẹ ayé. Ó jẹ olòtító sí àwọn òfin Ọlórùn, ní fifi àwọn àṣà àti àwọn ibèrè èniyàn silè, èyí tí a ti gbé ga sí ipò wọn. Nítorí èyí ni a ṣe kóriira rẹ, tí a sì ṣe inúnibini sí i. A tún n ṣe itàn yí.” Christ’s Object Lessons, 170.

Ìrírí tí Éfèsù dúró fún ṣelẹ ní àkókò kan nàà pèlú ìrírí ti Laodíkèà. Àwọn Júù onìjàngbọn ni àwọn ara Laodíkèà ti Ísírèlì àtijó, Kristi àti àwọn ọmọ-èyin Rẹ sì ni àwọn ará Éfèsù ti Ísírèlì òde-òní. Jòhànù Oníbatisí dá ìjọ Éfèsù silè, ó sì dúró fún ìjọ ní “àwọn ojọ ikeyin” tí àwọn ara Laodíkèà n tako, àwọn tí n pe ara wọn ní Júù, ṣùgbọn wọn kì í ṣe bèè.

“Isẹ Johanu Oníbatisí, àti isẹ àwọn tí, ní àwọn ojọ ikeyin, n jade lo nínú emí àti agbára Éljà láti jí àwọn èniyàn kúrò nínú àìbikità wọn, jọra gan-an ní ọpọ ọnà. Isẹ rẹ jẹ àpẹrẹ isẹ tí a gbòdò ṣe ní àkókò yí. Kristi yóò wá ní ìgbà kejì láti ṣe idájọ ayé ní òdodo. Àwọn ojísẹ Ọlórùn tí n ru ìhìn-isẹ ìkilò ikeyin tí a ó fi fún ayé, ni láti pèsè ọnà silè fún ipadabò Kristi ní ìgbà kejì, gégé bí Johanu ṣe pèsè ọnà silè fún iwá rẹ ní ìgbà àkókò. Nínú isẹ imúrasilẹ yí, ‘gbogbo àfonífoji ni a ó gbé ga, àti gbogbo òkè àti gíga ni a ó sọ di kékeré; a ó sì mú èyí tí ó yí di tító, àti àwọn ibi tí ó

gún regede di pètèlè' nítòrí a ó tún ìtàn ɛ, àti lèkkan sí i 'a ó sì fi ògo Oluwa hàn, gbogbo eran-ara yòò sì rí i papò; nítòrí ɛnu Oluwa ni ó ti sọ ó.'" Southern Watchman, March 21, 1905.

Éfèsù ni "ídí" nàà, Smírínà sì ni "àbájáde" nàà. Pégámù àti Táyátírà nàà pèlú dúró fún ibáɛpò ìdí àti àbájáde. Pégámù ni ìjọ àdálù tí ó bà Ìsin Kristi jẹ nípa dídapò rẹ pèlú ɛsin abòriṣà. Ìjọ Kristeni ṣubú nígbà tí ó gba ìpilẹ-òràn nàà pé ó ɛé ɛ kí ibòriṣà ɛsin keferi bá a gbé pò láàárín ààlà rẹ. Oba-oba Kónsítántínù ni àpẹrẹ ìtàn àdálù yẹn, ipa àsòtèlẹ rẹ sì ni láti mú iyapa kúrò nínú Kristiṅiti tòótó wá, kí a tó fi ipapá hàn.

Kí ɛnikéni má ɛ tòn yín jẹ ní ònà kankan: nítòrí ojú nàà kì yòò dé, bí kò ɛ pé iyapa kúrò nínú ìgbàgbó yòò kókó wá, tí a ó sì fi ọkúnrin ɛṣe nàà hàn, ọmọ iparun; ɛni tí n̄ tako, tí ó sì n̄ gbé ara rẹ ga ju gbogbo ɛni tí a n̄ pè ní Ọlórùn, tàbí tí a n̄ bọ; tí tí yòò fi jókòò nínú tẹnpilì Ọlórùn bí ɛni pé òun ni Ọlórùn, ní fífí ara rẹ hàn pé òun ni Ọlórùn. E kò rántí pé, nígbà tí mo sì wà pèlú yín, mo ti sọ n̄kan wònyí fún yín? Ní báyii sì ni ẹ mọ ohun tí n̄ dī í mú, kí a lè fi í hàn ní àkókò tirẹ. Nítòrí àṣírí iwà búburú tí n̄ ṣiṣe tẹlẹ: ɛni tí n̄ dī í mú n̄sinsinyí yòò máa dí í mú, tí tí a ó fi mú un kúrò ní ònà. Nígbà nàà ni a ó fi ɛni búburú nàà hàn, ɛni tí Olúwa yòò fi ẹmí ɛnu rẹ run, tí yòò sì fi imọlẹ iwàláayè rẹ pa run. 2 Tɛsalóníkà 2:3–8.

Ìjọ Pégámù ni "ídí" nàà, Tiatírà sì ni "àbájáde" nàà. Wòlì Dánièlì máa n̄ gbé ìtàn bí ɛsin abòriṣà ɛ fi ipò sílẹ fún ɛsin pòòpù kalẹ ní ọpò ìgbà, àti ìṣubú kúrò nínú ìgbàgbó tí ó ɣájú idásilẹ ipò pòòpù tí Pọ̀lù dá mò ni a sọrò nípa rẹ nínú Dánièlì orí kọkànlá.

Nítòrí àwọn ọkọ ojú omi Kítímù yòò wá sí i lòdì sí i; nítòrí nàà, yòò bínú gidigidi, yòò sì padà, yòò sì ní ibínú sí májẹmù mímọ nàà: bẹẹ ni yòò ɛ; yòò tilẹ padà, yòò sì ní imọ pèlú àwọn tí ó kọ májẹmù mímọ nàà sílẹ. Àwọn ogun yòò sì dúró ní apá rẹ, wọn yòò sì sọ ibi mímọ agbára di aláimọ, wọn yòò sì mú ẹbọ àinípekun kúrò, wọn yòò sì gbé ohun ìrira tí n̄ mú iparun kalẹ. Dánièlì 11:30–31.

Ìjọ adéhùn-pèlú-ayé tí ó ṣubú kúrò ní ìgbàgbó kí agbára pòòpù tó farahàn sínú ìtàn ni Dánièlì ṣàpẹrẹ gégé bí "àwọn tí" wón kọ "májẹmù mímọ" sílẹ. Lẹyin tí wón kọ májẹmù nàà sílẹ, nígbà nàà ni a gbé ipò pòòpù, tí Dánièlì ṣàpẹrẹ gégé bí "ìrira tí n̄ mú iparun wá," kalẹ lóri itẹ ayé. Sister White ɛ idánimọ àwọn ɛṣe mífà ikeyin Dánièlì mọkànlá nígbà tí ó sọ pé, "àsòtèlẹ inú Dánièlì mọkànlá ti fẹrẹ dé imúṣe rẹ pípé." Àwọn ɛṣe mífà ikeyin nàà ni imúṣe ikeyin Dánièlì mọkànlá, ó sì kòni pé ìtàn tí a ṣàpẹrẹ nínú àwọn ɛṣe ikeyin wònyẹn ni a fi àpẹrẹ hàn nípasẹ Dánièlì 11:30–36, èyí tí ó ɛ idánimọ "ídí àti àbájáde" ìtàn tí Pégámù àti Tiatira ṣàpẹrẹ.

"A kò ní àkókò láti ṣòfò. Àwọn àkókò ipónjú wà níwájú wa. A ti ru ayé sókè pèlú ẹmí ogun. Láìpé, àwọn ìṣèlẹ ipónjú tí a ti sọ nípa wón nínú àwọn àsòtèlẹ yòò ṣèlẹ. Àsòtèlẹ inú Danieli orí kọkànlá ti fẹrẹ dé imúṣe rẹ pípé. Ọpò nínú ìtàn tí ó ti ṣèlẹ gégé bí imúṣe àsòtèlẹ yìi ni a ó tún ɛ."

"Nínú ɛṣe kẹtálélógbon a sọrò nípa agbára kan tí 'ɛṣe 30 tí dé m̄rindínlógóji [36] tí a fa yo.'" "

"Àwọn ìṣèlẹ tí ó jora pèlú àwọn tí a ṣàpẹjúwe nínú àwọn ọrò wònyí ni yòò ṣèlẹ." Manuscript Releases, nọmbà 13, 394.

Ìbàṣepò àbájáde àti ìdí ti Pergamos àti Tiatira, pèlú ìbàṣepò àbájáde àti ìdí ti Éfèsù àti Simírínà, ni a tún ṣe ní àwọn “ojò ikeyin.” Àwọn Pùròtèsítànti ti Orílẹ̀-Èdè Améríkà yóò bá ìbòrìṣà dọgba, gégé bí a ti ṣojú rẹ̀ ní Pergamos (àmì àkókó jùlọ̀ ti ìbòrìṣà ni ijọ̀sin oòrùn), àti nígbà tí wọn bá ṣubú kúrò ní ìgbàgbọ̀, ọ̀nà náà ni a ó sì pèsè sílẹ̀ fún èniyàn èṣẹ̀, kí a lè tún fi í hàn ní ọ̀nà àṣotẹ̀lẹ̀ lẹ̀kkan sí i. Nígbà tí ìṣubú kúrò ní ìgbàgbọ̀ náà àti fifi ipò ijọ̀ pápá sí orí itẹ̀ náà bá n tún ara wọn ṣe, Ọlórún yóò, lẹ̀gbẹ̀ rẹ̀, máa gbé ijọ̀ kan didẹ̀ tí Éfèsù jẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ láti ru iranṣẹ̀ Daniẹ̀li àti Ìfihàn lọ̀ sí ayé, àti inúnibíni tí Simírínà ṣojú rẹ̀ ni a ó tún ṣe.

Èmi yóò ṣàlàyẹ̀ àwọn ijọ̀ m̀eta tó kẹ̀yìn lẹ̀yìn tí a bá ti ronú lóri òtítọ̀ náà pé àwọn èdidi m̀erin àkókó ti Ìfihàn jẹ̀ ilà òtítọ̀ ti òde tí n sáré ní ibámu pèlú ilà òtítọ̀ ti inú tí àwọn ijọ̀ m̀erin àkókó n ṣojú fún. Gégé bí a ti ṣàkíyèsì tẹ̀lẹ̀, Uriah Smith sọ ọ̀ báyìí:

“Nígbà tí àwọn ijọ̀ méje n ṣàfihàn itàn inú ti ijọ̀, àwọn èdidi méje sì n mú àwọn iṣẹ̀lẹ̀ nlá ti itàn òde rẹ̀ wá sí iran.” Uriah Smith, *The Biblical Institute*, 253.

A ti fihàn pé àwọn ijọ̀ m̀erin àkókó dúró fún ìbàṣepò “ìdí àti àbájáde” méjì tí a tún n rí ní àwọn “ojò ikeyin.” Lóri ipilẹ̀ àwọn aṣáájú Adventism, sùgbón ní pàtàkì jùlọ̀ lóri àṣẹ̀ Ọ̀rọ̀ Ọlórún, àwọn itàn inú ijọ̀ m̀erin wònyí yẹ̀ kí wọn ní itàn òde tí ó bá wọn mu, èyí tí a ṣojú rẹ̀ nípasẹ̀ èdidi m̀erin àkókó. Èdidi àkókó àti èkejì tún n dún padà sí àwọn àbùdá kan náà ti Ephesus àti Smyrna, sùgbón wọn lo ẹ̀ṣin funfun láti ṣojú iṣẹ̀ gbígbé Ìsin Kristeni lọ̀ sí ayé. Ó ṣojú iṣẹ̀ òde ijọ̀ náà, èdidi èkejì sì ṣojú iwè èjẹ̀ Smyrna pèlú ẹ̀ṣin pupa.

Mo sì rí i pé nígbà tí Ọ̀dọ̀-Àgùntàn náà sí ọ̀kan nínú àwọn èdidi náà, mo sì gbọ̀ ọ̀kan nínú àwọn èdá aláàyẹ̀ m̀erin náà n sọ̀ pé, bí ẹ̀ni pé ní ohùn àrà, “Wá kí o sì rí i.” Mo sì wo, kíyèsì i, ẹ̀ṣin funfun kan sì hàn: ẹ̀ni tí ó jókòó lóri rẹ̀ sì ní ọ̀run; a sì fi adé fún un: ó sì jáde lọ̀ ní iṣẹ̀gun, àti láti ẹ̀gun. Nígbà tí ó sì sí èdidi kejì, mo gbọ̀ èdá aláàyẹ̀ kejì náà n sọ̀ pé, “Wá kí o sì rí i.” Ẹ̀ṣin miiran sì jáde lọ̀, tí ọ̀ pupa: a sì fi agbára fún ẹ̀ni tí ó jókòó lóri rẹ̀ láti mú alááfíà kúrò lóri ilẹ̀-ayé, kí wọn sì máa pa ara wọn: a sì fi idà nlá kan fún un. Ìṣípáyá 6:1–4.

Sakaraya ní àwọn ẹ̀ṣẹ̀ díẹ̀ tí ó m̀ọ̀kàn-dá m̀ọ̀ àwọn ẹ̀ṣin m̀erin tí a ṣojú fún nínú àwọn èdidi m̀erin àkókó ti Ìfihàn. Nínú ọ̀kan nínú àwọn ẹ̀ṣẹ̀ wònyí nínú orí kẹ̀wáà, Sakaraya fi hàn pé nígbà tí a bá ta òjò ikeyin sílẹ̀, “agbo Juda” tí í ṣe “ilé” Ọlórún ni a ó yí padà sí “ẹ̀ṣin rẹ̀ rere nínú ogun.”

Ẹ̀ bẹ̀èrè lódò Olúwa fún òjò ní àkókó òjò ikeyin; bẹ̀ ẹ̀ni Olúwa yóò dá àwosánmà m̀anámáná, yóò sì fi irinkèrindò òjò fún wọn, fún olúkúlùkù koriko ní pápá. Nítorí àwọn òrìṣà ti sọ̀ asán, àwọn abifòrò sì ti rí èké, wọn sì ti sọ̀ alá èké; asán ni itùnú tí wọn n fi tuni lára: nítorí náà wọn lọ̀ lónà wọn bí agbo ẹ̀ran, a sì yọ̀ wọn lẹ̀nu, nítorí kò sí olùṣọ̀-àgùntàn. Ìbínú mi ru sí àwọn olùṣọ̀-àgùntàn, mo sì jẹ̀ àwọn ewúré níyà: nítorí Olúwa àwọn ọ̀mọ̀-ogun ti bẹ̀ ilé Jùdá, agbo rẹ̀ wò, ó sì ti mú wọn dàbí ẹ̀ṣin rẹ̀ ẹ̀lẹ̀wà nínú ogun. Sekariah 10:1–3.

Ellen White leraléra n tọ̀ka sí i pé itújáde Èmí Mímó ní Pèntèkòsì jẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ òjò ikeyin tí n rọ̀ báyìí. Iṣẹ̀ tí a ṣe fún ayé ní Pèntèkòsì ni a ṣàfihàn nípasẹ̀ ijọ̀ Éfèsù, àti pé Éfèsù ló mú inúnibíni wá tí a ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ Síminà, èyí tí Johanu ṣàfihàn gégé bí “ẹ̀ṣin pupa” ti èdidi kejì. Àwọn èdidi méjèjè òkókó n lọ̀ ní ibámu pèlú àwọn ijọ̀ méjèjè òkókó, wọn sì n ṣàfihàn “àwọn ojò ikeyin,” nígbà tí a n tú òjò ikeyin jáde.

Èmí Àsọtélé pèlú n yan iparí èdidì kẹta àti ibèrè èdidì kẹrin, báyii ni ó fi so wọn pọ mọra (ídí àti àbájáde), àti ní sísẹ bẹẹ, ó fi itàn tí a sojú rẹ hàn gégé bí eni pé ó wà ní ojọ ayé rẹ àti ní “àwọn ojọ ikeyin.”

“Èmí kan náà ni a rí lónií tí a sàpẹrẹ rẹ nínú Ìsípáyá 6:6–8. Itàn yòò tún ara rẹ ẹ. Èyí tí ó ti wà yòò tún wà.” Manuscript Releases, idipò 9, 7.

Nínú itàn ara eni Sista White, (tí a kọ ní oḍún 1898) èmí ifaradàpọ yẹn tí n pèsè ọ̀nà kí ijopápá lè tún fi itẹ́ dé orí ijọba rẹ lẹ́kkan síi ti wà láàyè, ó sì lágbara dáadáa tẹ̀lẹ̀; nítorí iyàséyìn ti Pùròtèsítántìsimù, tí ó bẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú ikòsílẹ̀ ihìn isẹ̀ ángẹ̀lì àkókò ní igbà irúwé oḍún 1844, ti ti bẹ̀rẹ̀ tẹ̀lẹ̀ (ní 1863) sí í wọ agbára tí iwo Pùròtèsítántì Adventism dúró fún.

Ìbàjẹwọ́ ti Pégámọ́ ni a sàfihàn gégé bí “àwọn ọ̀sùwọn méjì” nínú èdidì kẹta. Àwọn méjì fún iwọn n sojú fún iwọn àisòótó. Èdidì kẹta n darí sí èdidì kẹrin, tí a sàfihàn nípasẹ̀ “ẹ̀şin aláwọ́ ewé-fúnfun” ti “ikú,” nípa bẹẹ́ ó n sojú fún pípàniyàn ọ̀pọ̀ mílìọ̀nù èniyàn ní ọ̀wọ̀ pọ̀òpù ní àkókò Àwọn Àgbà Igbà Òkùnkùn. “Ọ̀run-àpààdì” ni ohun tí ó tẹ̀ lé ẹ̀şin aláwọ́ ewé-fúnfun ti pọ̀òpù. Itàn èdidì kẹta àti kẹrin n bá itàn àwọn ijọ Pégámọ́ àti Tiyatira lọ ní afiwe. Ìbàjẹwọ́ Kònsítántìni jẹ isẹ́ tí n tẹ̀sìwájú; nítorí náà, èmí ìbàjẹwọ́ ti n sísẹ̀ tẹ̀lẹ̀ nínú itàn ara eni Sister White, gégé bí ó ti rí ní àkókò Pọ̀òlù nígbà tí ó sọ pé “àşirí ẹ̀şẹ̀ ti n sísẹ̀ báyii pẹ̀lú.” Ìşubú-kúrò ní igbàgbọ́ tí ó sàájú igún-oba pọ̀òpù jẹ itàn tí n lọ ní ilọ̀sìwájú nígbà gbogbo, àti pé “a ó tún itàn náà ẹ. Èyí tí ó ti wà yòò tún wà.”

Mo sì gbọ́ ohùn kan láàárín àwọn ẹ̀dá aláàyè mẹ́rin náà tí n wí pé, Ọ̀sùwọn alíkámà kan fún owó-ẹyọ kan, àti ọ̀sùwọn barle mẹ́ta fún owó-ẹyọ kan; kí o sì má bà á jẹ́ fún ọ̀róró àti ọ̀tí wáini. Nígbà tí ó sì sẹ́ èdidì kẹrin, mo gbọ́ ohùn ẹ̀dá aláàyè kẹrin náà tí n wí pé, Wá kí o sì rí i. Mo sì wò, kiyèsì i, ẹ̀şin funfun-ẹ̀rẹ̀rẹ̀ kan sì hàn: orúkọ eni tí ó jókòó lóri rẹ̀ sì ni Ikú, Ibojì sì tẹ̀lẹ̀ e. A sì fi agbára fún wọn lóri idámẹ́rin ayé, láti fi idá pa, àti pẹ̀lú ebi, àti pẹ̀lú ikú, àti pẹ̀lú àwọn eranko ilẹ̀ ayé. Ìfihàn 6:6–8.

James White sàkíyèsì àilétò àsọtélé̀ miiṛàn nínú àwọn ijọ méje àti àwọn èdidì méje. Ó tọ́ka sí iyàtò kan tí a fi ète ẹ̀şe láàárín àwọn ijọ mẹ́rin àkókò àti àwọn ijọ mẹ́ta ikeyin, lẹ́yìn náà pẹ̀lú, isẹ̀lẹ̀ kan náà náà nínú àwọn èdidì mẹ́rin àkókò àti àwọn èdidì mẹ́ta ikeyin.

“Nísinsinyí a ti topasẹ̀ àwọn ijọ, àwọn èdidì, àti àwọn eranko, tàbí àwọn ẹ̀dá aláàyè, tí tí dé ibi tí wọn ti bá ara wọn mu gégé bí àwọn ohun tí n bọ̀ bo àkókò kan náà. Àwọn èdidì jẹ́ méje ní iye, şùgbón àwọn eranko jẹ́ mẹ́rin péré. Ó sì lè dára kí a sàkíyèsì níbí pé, nígbà tí a sẹ́ èdidì kíini, kejì, kẹta àti kẹrin, a gbọ́ eranko kíini, kejì, kẹta àti kẹrin tí wọn n wí pé, ‘Wá kí o sì rí i;’ şùgbón nígbà tí a sẹ́ èdidì karùn-ún, kẹfà àti keje, a kò gbọ́ irú ohùn bẹẹ̀. Bákan náà, àwọn ijọ mẹ́ta ikeyin, àti àwọn èdidì mẹ́ta ikeyin, kò bá ara wọn mu gégé bí àwọn ohun tí n bọ̀ bo àkókò kan náà, bí àwọn ijọ mẹ́rin àkókò, àti àwọn èdidì mẹ́rin àkókò ẹ̀şe bá ara wọn mu. Şùgbón, gégé bí a ti fi hàn, àwọn ijọ, èdidì àti eranko bá ara wọn mu, gégé bí àwọn ohun tí n bọ̀ bo àkókò kan náà fún ààyè tó fẹ̀rẹ̀ tó oḍún 1800, tí tí a fi sọkalẹ̀ wá sí diẹ̀ ju ààbò ọ̀gọ̀rùn-ún oḍún kan ti àkókò isinsinyí lo.” James White, Review and Herald, February 12, 1857.

James White kò fi ọ̀títọ́ náà kún un pé àpẹ̀rẹ̀ kan náà wà nínú àwọn fẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú, şùgbón ó wà bẹ́cẹ̀ gégé. Àwọn fẹ̀rẹ̀ mẹ́rin àkókò jẹ́ fẹ̀rẹ̀, şùgbón àwọn fẹ̀rẹ̀ mẹ́ta ikeyin jẹ́ ègbé mẹ́ta. Àwọn fẹ̀rẹ̀

mérin àkòkò dúró fún idájó Ọlórun sórí Róòmù aláìsìn nítorí òfin Ọjọ Àìkú ti Constantine ní ọdún 321, àwọn ègbé m̀eta ti f̀erè sí dúró fún Íslámù. Ègbé méjì àkòkò ti f̀erè jé idájó sí Róòmù pòòpù nítorí òfin Ọjọ Àìkú tí ó ̀se ní 538, ègbé keta ti f̀erè sí jé fún iponjú òfin Ọjọ Àìkú tí ǹ b̀o ní ọjọ iwájú tó sún m̀o gan-an.

Joseph Bates lo òye àwọn ašájú-òná nípa àwọn ijọ m̀eta ikeyin g̀g̀g̀ bí ààmì kan sošo láti sàpèjúwe àwọn ijọ m̀eta tí ó wà ní àkòkò kan náà ní àkòkò àwọn Millerite. Gbogbo itenum̀o nínú esè náà ni Bates fúnra r̀e p̀esè.

“Ní gbogbo ilè náà, ni Olúwa wí; ÌPÍN MÉJÌ nínú r̀e ni a ó gé kúrò, wọn yóò sí kú; s̀ugb̀on ÌPÍN KETA ni a ó fí sílè nínú r̀e. Ọlórun wí pé òun yóò mú ÌPÍN KETA náà gba inú iná kojá, yóò sí tún wọn m̀o. Wọn yóò ké pe e, òun yóò sí gb̀o wọn. Òun yóò wí pé, ‘ÀWỌN NÌYÌ NI ÈNÌYÀN MI;’ wọn náà yóò sí wí pé, ‘OLÚWA NI ỌLÓRUN MI.’ Ipín kin-in-ní, SARDIS, ijọ àfojúdi tàbí Bábílóni. Ipín kejì, Laodicea, Adventist àfojúdi. Ipín keta, Philadelphia, ijọ tòótó kan sošo ti Ọlórun lóri ilè ayé, nítorí a ó yí wọn padà lọ sí ilú Ọlórun. Ìfihàn 3:12; Héberù 12:22–24. Ní orúkọ Jèsù, mo tún r̀o yín pé kí e sá kúrò lódò àwọn Laodiceans, bí eni tí ǹ sá kúrò ní Sódómù àti Gómórà. Èkò wọn jé èké àti èyí tí ǹ tànni jé; wọn sí ǹ darí lọ sí iparun pátápátá. Ikú! IKÚ!!* IKÚ ànìpèkun!!! wà lóri ipa òná wọn. Rántí aya Loti.” Joseph Bates, Review and Herald, volume 1, November 1850.

Nínú itàn àwọn Millerite, Sádìsì ni ijọ tí ó ní orúkọ tí ó sọ pé òun wà láàyè, s̀ugb̀on ó ti kú.

Sí àng̀elì ijọ tó wà ní Sádìsì kòwé sí pé; Èyí ni eni tí ó ní Èmí méje ti Ọlórun, àti iràwò méje so; Mo m̀o ișe r̀e, pé o ní orúkọ pé iwò wà láàyè, s̀ugb̀on o ti kú. Ìfihàn 3:1.

Àwọn èniyàn Ọlórun máa ní orúkọ kan nígbà gbogbo. Orúkọ náà ní àkòkò itàn Éfèsù tí tí dé Pégámù ni Kristeni. Orúkọ náà ní àkòkò ișákoso pòòpù ni ijọ nínú aginjù. Orúkọ náà láti ìfihàn iràwò òwúrò, John Wycliffe, ni Pírótésítánti. Ní àkòkò òpin ní 1798, àwọn Pírótésítánti ti bèrè padà sí ibákègbé Róòmù t̀elè. Gbogbo ohun tí a sí nílò nígbà náà ni idánwò kan tí yóò fí hàn pé, láika orúkọ tí wọn ǹ jéwó sí, wọn kí í ̀se ijọ àyànfé m̀o. Ní igbà irúwé ọdún 1844, wọn dé ibi idánwò tí yóò fí hàn pé wọn kí í ̀se ijọ tí ó rú orúkọ májèmu Kristi m̀o. Itàn Èlìjàhù pèsè elerìi kejì tí ó kún fún èkúnrèrè nípa òtító yí. Nígbà tí wọn fihàn iwà wọn tòótó, ó s̀oro fún àwọn Míléráítì láti kòkò m̀o pé àwọn Pírótésítánti ti fí hàn pé wọn ti di àwọn omobinrin Bábílóni. S̀ugb̀on nígbèyìn-gbèyìn àwọn Míléráítì ̀se gan-an bèè, wọn sí bèrè sí í pe àwọn okàn jade kúrò nínú àwọn ijọ tí ó ti s̀ubú wònyen ní imúșe irànsé àng̀elì kejì. Lèyin náà, ilàna idánwò kan wà tí yóò mú kí àwọn Míléráítì fihàn iwà tiwọn fúnra wọn. S̀é wọn jé Filádel̄fià tàbí Laodíkíà?

Àwọn ará Filadelfià t̀elè Kristi wò Ibi Mímó Jùlò, àwọn Míléráítì wònyí tí wọn kò láti ̀se bèè sí fihàn iwà àwọn ará Laodíkíà. Nípa bèè, a rí idí ogbon inú idánimò Bates ti àwọn ijọ m̀eta náà g̀g̀g̀ bí àwọn elègbé àkòkò nínú itàn kan náà. Itàn náà ni a mú ̀se nínú àkòso àsòtèlè apèjúwe àwọn wúndiá m̀ewáá, èyí tí imísí sọ fún wa pé a ti mú ̀se, a ó sí tún mú un ̀se dé orìșirìși lètà r̀e gan-an.

“Òwe àwọn wúndiá m̀ewáá inú Mátìù 25 p̀elù ǹ s̀afihàn irírì àwọn èniyàn Adventist.” The Great Controversy, 393.

“Ìgbà púpò ni a máa n tọka mí sí àkàwé àwọn wúndiá mēwàá, márùn-ún nínú wọn jẹ ọlògbón, àti márùn-ún aṣiwèrè. Àkàwé yìí ti ẹ, yóò sì ẹ dé ojú lẹtà gégé bí a ti kọ ó, nítorí pé ó ní ilò àkànṣe fún àkókò yìí, àti pé, gégé bí ihin iṣe àngẹli kẹta, ó ti ẹ, yóò sì máa bá a lọ ní jìjẹ òtító isinsin yìí tí tí di iparí àkókò.” Review and Herald, August 19, 1890.

Àwọn ijo mēta ikeyin n soju awon ti o wa nita isise Millerite gēgē bí Sardi, àti awon ti o wa ninu isise naa n soju yalà Filadelfia tabi Laodicea. Awon ijo mēta wonyi ni a da mo ninu Ifihan ori keta, àti awon ijo merin akoko wa ninu ori keji. Nitari naa, nigba ti Sister White toka si itan ori keta ti Ifihan, o n da awon ijo kan naa ti Joseph Bates sese da mo naa mo.

“Ò, irú àpèjúwe wo niyí! Mélòó kan ni ó wà nínú ipò ibèrù yìí. Mo fi titarati bẹ gbogbo iranṣe ihinrere pé kí wón fi taratara kẹkọọ ori keta ti Ifihan, nítorí nínú rẹ ni a ti sàfihan ipò awon nnkan tí ó wà ní awon ojo ikeyin. E fi isora kẹkọọ esè kọọkan nínú ori yìí, nítorí nípasè ọrò wònyí ni Jésù n bá yín sọrò.” Manuscript Releases, idipò 18, 193.

Awon ijo mēta ti igba ayé isinsin yi ninu itan awon Millerite ni a tun se ni opin Adventism. Joseph Bates n fi awon isise agbara igba Millerite han, o si se afihan Sardis gēgē bí awon omobinrin Babiloni, eyi ti o je awon olugbo ti a fi ọrò àngẹli keji ransé si. O n soro si ijakadi to wa laaarín agbo kékeré ti o tele Kristi wo Ibi Mimó Julo lo ni October 22, 1844 àti awon ti o ko lati jade kuro ni ibi mimó. O n gbiyanju lati pe awon Laodicea jade kuro ninu okunkun ti won ti gba, àti pé o kere tan apa kan ifuju Laodicea won je nitari pé William Miller ti gba ipò asajaju ninu isipopada Laodicea. Eyi ni ijakadi kan naa ti a da mo ninu ọrò si Filadelfia.

Kiyesi i, emi yoó mú awon ti i se ti sinagogu Satani wa, awon ti n so pé awon je Juu, ti ki i si i se bee, sugbon ti won n puró; kiyesi i, emi yoó mú won wa, won yoó si foribale niwaju ese re, won yoó si mo pé mo ti feran re. Ifihan 3:9.

Isoro esin kan máa n mú kí eka méji ti awon olujosin han, gēgē bí ó ti ri ni Ainireti Nla naa. A sese ti gba ewu ase Purotesitanti kuro lodò Sardi, nigba ti won pada si Roomu ti won si di omobinrin Roomu ni ilana. Nigba naa ni Millerite Adventism di eni ti o di i mu, sugbon leyin igba die, idanwo kan yoó mú eka méji jade ti won n jewo pé awon ni agbo kékeré naa. Agbo tooto kan ati agbo eke kan. Bates duro fun agbo kékeré naa ti o tele Kristi wo Ibi Mimó Julo. Ija re si wa pelu awon Laodikia ti won n jewo pé awon ni agbo kékeré naa. Gēgē bí ara Filadelfia, ija Bates wa pelu sinagogu Satani, egbe kan ti o n jewo pé awon ni enyan Olurun, sugbon won n puró, won ki i si i se Juu.

Nigba ti akawe naa ba ni imuse re ni igba ikeyin ni opin Adventism, awon enyan majemu anyefe kan yoó wa ti a koja lo ni akoko opin ni odun 1989, gēgē bí a ti koja awon olori awon Juu lo ni igba ibi Kristi, eyi ti o sapeere akoko opin ninu itan asotele naa. Nigba ti itan Kristi de iwole isegun sinu Jerusalem, a ti sapeere itan Igbe Aarin Oru ti akoko awon Millerite. Imisi máa n fi ami ona agbelébuu ba Ibanuje Nla ti 1844 mu leralera. Judasi sapeere awon Laodicea ninu itan Kristi, awon apositeli si je awon Filadelfia. Fun odun mēta ataabo leyin agbelébuu, awon Filadelfia, ti Bates sapeere, gbiyanju lati pe awon Laodicea jade kuro ninu ijo ti o ti subu, ti omo-eyin naa, Judasi Iskariotu, sapeere.

Ní ọdún 1989 àwọn èniyàn májẹmú àyànfẹ àtijọ kọ ìmọlẹ tí a tú èdidì rẹ sílẹ, a sì kojá wọn lọ. Nígbà tí ibànújẹ àkókò tí ojú ketàdínlógún, oşù keje, ọdún 2020 dé, ilàna idánwò bèrè láàárín àwọn tí tẹlẹ rí bí ẹni pé wọn jẹ ara isisẹ kan náà. Síbẹ, ẹka kan jẹ ti Laodicea, ẹka kejì sì jẹ ti Philadelphia. Gégé bí Júdàsì tí dá májẹmú lẹmẹta pẹlú Sànhédírìni láti fi Kristi hàn şáájú àgbélébùú, bèẹ ni àwọn ara Laodicea nínú itàn lẹyìn ojú kọkànlá, oşù keşà-án, ọdún 2001 yòò ti kuna ní ànfààní mẹta láti ronúpìwàdà. Ní ọfin Ojú Àikú tí ó n bọ láipẹ, a ó fi hàn ní dájú gégé bí Júdàsì tí ó rọ mọ igi, pé àwọn ara Laodicea yàtò kúrò lódò àwọn ara Philadelphia. Ní àsikò ikórè ni a ti ya èpò kúrò nínú àlikámà. A n sún mọ ikórè náà lọ ní kíákíá.

A máa mọ àwọn òtítọ wònyí nìkan nígbà tí, àti bí, a bá ní ifẹ láti lóye pé ọnà imúlò Bíbẹli kan soşo tí ó lẹ şipayá tí yòò sì fi “òtítọ” múlẹ ni “historicism.” Ọnà imúlò tòótọ kí í şe preterism, futurism, dispensationalism, woke-ism, imò ẹrọ girámà tàbí imòye itàn, tàbí iyípadà kankan nínú ọpọlọpọ àròpò Satani. Gbólòhùn kan wà tí a mọ ní gbangba tí wọn máa n fi sówọ fún onímọ-ọrọ kan ti ọrúndún ketàdínlógún tí orúkọ rẹ n jẹ Jean-Jacques Rousseau, tí a ti tún sọ ní ọnà púpọ, şugbón ète irònú náà ni pé, “Àşişe ní ọpọ gbòngbò, şugbón òtítọ ní ọkan soşo.” “Òtítọ” ni Alfa àti Omega, ẹni tí ó dàbí gbòngbò láti inú ilẹ gbígbe.

“Bẹẹ náà pẹlú Bíbẹli, ilẹ isúra ọrọ púpọ oore-ọfẹ Rẹ. Ọgo àwọn òtítọ inú rẹ, tí ó ga bí ọrun tí ó sì yí ànìpẹkun ká, ni a kò lẹ mọ. Fún ọpọlọpọ èniyàn, Kírísítì tikára Rẹ jẹ ‘gégé bí gbòngbò tí ó jáde láti inú ilẹ gbígbe,’ wọn kò sì rí nínú Rẹ ‘ẹwà kankan tí’ wọn ‘yòò fi fẹ Rẹ.’ Isaiah 53:2. Nígbà tí Jèsù wà láàrín èniyàn, gégé bí ifihàn Ọlórún nínú ẹdà èniyàn, àwọn akòwé àti àwọn Farisi sọ fún Un pé, ‘Iwo jẹ ará Samaria, o sì ní emí eşù.’ John 8:48. Àní àwọn ọmọ-èyìn Rẹ pàápàá ni a ti fi fiọtara-ẹni-nìkan ọkàn wọn fọjú tó bèẹ tí wọn fi lóra láti lóye Ẹni tí ó wá láti fi ifẹ Baba hàn wọn. Èyí ni idí tí Jèsù fi n rìn ní iyàsọtò láàrín èniyàn. Ní ọrun nìkan ni a ti lóye Rẹ ní kíkún.” Thoughts from the Mount of Blessing, 25.

A gbódò mọ àwọn òtítọ tí a n pín lówólówó yíi nínú àyíká pé idàgbàsókè òtítọ n lọ ní ilòşiwájú ní gbogbo itàn, àti pé ohun tí ó şe pàtàkì jù lọ ni pé a gbódò fi ọye wa nípa òtítọ sí inú àyíká Alfa àti Omega, àyíká tí Jèsù fi n dá ọpin ohun kan mọ ibèrẹ ohun kan.

Ijo kerin ni Tiatira, ó sì n şojú àsikò tí ijọba pòòpù şe àkóso gégé bí ijọba karùn-ún nínú àsoṭẹlẹ Bíbẹli, èyí tí ó jẹ àsikò tí ijọ nínú aginjù wà ní igbèkùn. Igbèkùn Ísírẹli ti emí lábẹ Bábílóni ti emí fún egbèrún ọdún kan, ọgòrún-ún méjì àti ọgóta ọdún ni a fi şàpeşere rẹ nípasẹ igbèkùn Ísírẹli ti gidi ní Bábílóni ti gidi fún àádòrin ọdún.

“Lónií, ijọ Ọlórún ní òmìnira láti tẹşiwájú dé iparí nínú ètò àtòrunwá fún igbàlà iran èniyàn tí ó sonù. Fún ọpọlọpọ ọrúndún, àwọn èniyàn Ọlórún jiyà idínkù nínú òmìnira wọn. Wíwàásù ihinrere nínú mímọ rẹ ni a fi ọfin dé, a sì fi ijìyà tí ó le jù lọ kan àwọn tí wọn gbójúgbóyà láti şàigboràn sí aşẹ àwọn èniyàn. Nítorí èyí, ọgbà àjàrà iwà rere nílá ti Olúwa fereşẹ di ahoro pátápátá. Wọn gba àwọn èniyàn ní imọlẹ ọrọ Ọlórún lówó. Ọkùnkùn isinà àti àgbàgbó asán halẹ láti pa imọ nípa eşin òtítọ rẹ pátápátá. Ijo Ọlórún lóri ayé wà ní igbèkùn nítòótọ ní gbogbo àkókò gígùn yí ti inúnibini aláiláàánú, gégé bí àwọn ọmọ Israẹli şe wà ní igbèkùn ní Babeli ní àkókò igbèkùn náà.” Prophets and Kings, 714.

Àwọn ọdún meṣèédógún-dín-lógórin ìgbèkùn ní Bábílóni ni a sàpèrè rẹ nípasẹ̀ ijo Tiatira. Ijo Tiatira ni àbájáde tí a mú jáde láti inú okùnfà náà, èyí tí a sàpèrè rẹ nípasẹ̀ Pégámù. Pégámù ni a sàmì sí nípasẹ̀ Kónsítántínù ọba-ọba, ẹnì tí ó da ibòrìsà pò mó ẹ̀sìn Kristeni. Àmì ibòrìsà rẹ̀ ni ijòsin oòrùn. Ìdí tí ó wà nínú Bíbélì fún bí a se kó Ísírèlì àtíjọ̀ lẹ̀ sí ìgbèkùn fún ọdún meṣèédógún-dín-lógórin Tiatira ni pé àwọn ọba wọn dá ibásepò àti májẹmú sílẹ̀ pẹ̀lú àwọn orílẹ̀-èdè abòrìsà tí ó yí wọn ká, nínú ìṣòtẹ̀ tààrà sí Ọ̀rọ̀ Ọ̀lórùn. Ọ̀lórùn ti ń kilò fún Ísírèlì leraléra pé kí wọn má se darapò mó àwọn orílẹ̀-èdè aláínígbàgbò tí ó yí wọn ká. Àwọn Ọ̀fin Mewáá, èyí gan-an tí Ísírèlì àtíjọ̀ gbòdò jẹ oluṣò ipamó rẹ̀, fi ijòsin àwọn òrìsà léèwò gidigidi. Nígbà tí Olúwa kojá légbèṣe Mósè ní ihò Hórèbù, tí Ó sì sù iwà Rẹ̀ payá, Ó fi ikilò náà gan-an tí a ń tọka sí kún un lẹmẹjì.

Ó sì wí pé, Wò ó, èmi ń dá májẹmú: níwájú gbogbo àwọn èniyàn rẹ̀, èmi yóò se işe iyanu, irú èyí tí a kò tii se rí ní gbogbo ayé, tàbí lááárín orílẹ̀-èdè kankan: gbogbo èniyàn tí iwò wà lááárín wọn yóò sì rí işe Olúwa: nítorí ohun èrù ni èyí tí èmi yóò fi ó se. Maa sọ ohun tí mo pa láse fún ọ̀ lóní: wò ó, èmi lé àwọn Amori, àti àwọn Kanaani, àti àwọn Hitti, àti àwọn Perisi, àti àwọn Hifi, àti àwọn Jebusi, kúrò níwájú rẹ̀. Kíyèsára ara rẹ̀, kí o má bàa dá májẹmú pẹ̀lú àwọn olùgbé ilẹ̀ náà tí iwò ń lẹ̀ sí, kí ó má bàa di idèkùn ní áárín rẹ̀: sùgbón ẹ̀ gbòdò wó àwọn pẹpẹ̀ wọn lulẹ̀, kí ẹ̀ fọ̀ àwọn ère wọn, kí ẹ̀ sì gé àwọn iginí wọn lulẹ̀: nítorí iwò kò gbòdò bọ̀ ọ̀lórùn míràn: nítorí Olúwa, ẹnì tí orúkọ̀ rẹ̀ ń jẹ̀ Owú, Ọ̀lórùn oníwú ni: kí o má bàa dá májẹmú pẹ̀lú àwọn olùgbé ilẹ̀ náà, kí wọn má bàa se panságà léyìn àwọn ọ̀lórùn wọn, kí wọn sì maa rú ẹ̀bọ̀ sí àwọn ọ̀lórùn wọn, kí ẹnìkan sì pè ọ̀, kí o sì jẹ̀ nínú ẹ̀bọ̀ rẹ̀; kí iwò sì mú nínú àwọn omòbinrin wọn fún àwọn omòkùnrin rẹ̀, kí àwọn omòbinrin wọn sì se panságà léyìn àwọn ọ̀lórùn wọn, kí wọn sì mú àwọn omòkùnrin rẹ̀ se panságà léyìn àwọn ọ̀lórùn wọn. Exodus 34:10–16.

Ní gbà méjì ni Ọ̀lórùn ti kilò fún Ísírèlì ìgbàni nínú ẹ̀sẹ̀ yí nikan, àti pé ọ̀pọ̀ ẹ̀rì míràn wà nínú Bíbélì nípa àṣẹ̀ tí a fún Ísírèlì ìgbàni pé kí wọn má se dá májẹmú kankan pò mó àwọn orílẹ̀-èdè abòrìsà tí ó yí wọn ká. Àwọn ifaradàpò wònyí bèrè pẹ̀lú bí Ísírèlì ìgbàni ti kọ̀ Ọ̀lórùn àti ijọba-oba-àlúfàà Rẹ̀. Nígbà tí wọn fẹ̀ ọba, Ọ̀lórùn jẹ̀ kí wọn ní ọba, àti láti ìgbà náà lẹ̀ ọ̀pọ̀ jùlọ̀ nínú gbogbo àwọn ọba náà, àti dájúdájú gbogbo ọba àwọn ẹ̀yà mewáá ti àrìwá, kò ka àṣẹ̀ náà sí. Ilànà tí ó béèrè pé kí Ísírèlì yàtò, kí ó sì jẹ̀ èniyàn àrà ọ̀tò kúrò lódò àwọn orílẹ̀-èdè abòrìsà tí ó yí wọn ká, ni a kò sílẹ̀, a sì fi hàn nínú ifaradàpò náà, èyí tí Constantine yóò di àmì aṣojú rẹ̀ ní gbà tó yá. Págámù àti Constantine dúró fún ìṣòtẹ̀ àwọn ọba Ísírèlì tí wọn mú ibòrìsà wò inú ijo Ọ̀lórùn. Iyapa kúrò nínú òtító tí ó bèrè pẹ̀lú ọba Saulu jẹ̀ àpèrè iyapa kúrò nínú òtító tí ijo Kristeni tí ó yorí sí ìgbèkùn ní Bábílóni ti ẹ̀mí. Itàn mímọ̀ tí ó bèrè pẹ̀lú ọba Saulu lẹ̀ síwájú títí dé ìgbèkùn ní Bábílóni ni a sàpèrè rẹ̀ nípasẹ̀ ijo Págámù. Ìgbèkùn ọdún méje-dín-lógórin tí ó tẹ̀lé e ni ijo Tíatírà.

Éfèsù dúró fún ijo tí ń jáde lẹ̀ láti ẹ̀gun Ilẹ̀ Ilé́rì. Éfèsù dúró fún àkókò Mósè àti idásilẹ̀ Ísírèlì kúrò nínú ìgbèkùn Ejibiti.

“Bíbélì ti kó jọ, ó sì ti di ín pò, àwọn işúra rẹ̀ fún iran ikeyin yí. Gbogbo àwọn işelẹ̀ nílá àti àwọn işe pàtàkì tí ó kún fún iyí ní itàn Májẹmú Láéláe ti selẹ̀ tẹ̀lẹ̀, wọn sì ń tún ara wọn se nínú ijo ní àwọn ojò ikeyin wònyí.” Selected Messages, iwé 3, 338, 339.

Itàn tí a sàpèrè nípa idásilẹ̀ kúrò ní Ejibiti ni a tún se ní àwọn ojò ikeyin. Nítorí náà, a tún se é nínú itàn àwọn Millerite. Ìdí niyẹn tí Sister White fi maa ń tọka sí itàn náà leraléra láti sàláyé itàn àwọn

Millerite. Ó fi Ìbànújẹ Nlá ti ọdún 1844 ẹ afowókànsí pẹlú ìbànújẹ àwọn Héberù bí wọn ẹ dúró níwájú Òkun Pupa, tí omo-ogun Fáraò si n sún mó wọn láti èyìn. Ó tún fi itàn idásílẹ̀ kúrò ní Ejibiti ẹ afowókànsí pẹlú àkókò Kristi; nítorí nàà, ìbànújẹ àwọn omo-èyìn ní agbelebu ni a ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ ìbànújẹ tó wà ní Òkun Pupa, èyí tí ó sì tún jẹ̀ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ Ìbànújẹ Nlá ti ọdún 1844. Ìbànújẹ agbelebu dúró fún ìbèrẹ̀ ijọ Efesu. Àkókò Mose ní ìbèrẹ̀ Ísírẹ̀lì àtíjọ̀, tí ijọ Efesu ẹ̀pẹ̀rẹ̀, tún jẹ̀ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ ìbèrẹ̀ Ísírẹ̀lì ọ̀de-òní ní àkókò Kristi. Àwọn itàn méjèjèjì ni ijọ Efesu ẹ̀pẹ̀rẹ̀. Àwọn ọ̀títọ̀ tí a n dá mó níbí ni Future for America ti máa n gbé kalẹ̀ ní gbangba lópò̀ igbà ní àwọn ọ̀dún wònyí, nítorí nàà mo kan n pèsè àkótán.

Nínú itàn Kristi, a rí ìbèrẹ̀ àwọn èniyàn májẹ̀mú tuntun tí a n gbé dide bí a ti n kojá lódò̀ àwọn èniyàn àyànfẹ̀ májẹ̀mú àtíjọ̀. Itàn Kristi ni ọ̀pin Ísírẹ̀lì àtíjọ̀, àti nínú itàn idándè kúrò ní Ejibiti ní ìbèrẹ̀ Ísírẹ̀lì àtíjọ̀, àwọn èniyàn kan wà tí a ti yàn telẹ̀ gégé bí èniyàn májẹ̀mú, tí a sì kojá lódò̀ wọn nítorí àwọn èniyàn májẹ̀mú tuntun.

Nínú itàn Kristi, àwọn èniyàn àyànfẹ̀ àtíjọ̀ dé sí iparí wọn ní ọ̀dún 70 pẹlú iparun Jerusalem. Ní ìbèrẹ̀, ní àkókò Mose, àwọn èniyàn àyànfẹ̀ àtíjọ̀ kú nínú aginjù láàárín àkókò ogóji ọ̀dún, Joshuwa àti Kalebu si di àwọn așójú àwọn èniyàn àyànfẹ̀ tuntun tí a yàn láti gbé iránsẹ̀ nàà lọ sí Ilẹ̀ Ilẹ̀rí, gégé bí àwọn aposteli ti àkókò ijọ Efesu ẹ̀ gbé ihinrere lọ sí ayé.

Ìbèrẹ̀ àti ọ̀pin Ísírẹ̀lì igbàani, pẹlú ìbèrẹ̀ Ísírẹ̀lì ọ̀de-òní, gbogbo wọn n fi iyípadà láti ọ̀wọ̀ àwọn èniyàn àyànfẹ̀ àtẹ̀lẹ̀yìnwá sí ọ̀wọ̀ àwọn èniyàn àyànfẹ̀ tuntun hàn. Nípa ẹ̀rí méjì tàbí méta ni a fi n fi ọ̀ràn múlẹ̀; àti pé ọ̀kọ̀ọ̀kan nínú àwọn ilà ẹ̀lẹ̀rìí méta wònyí n tọ̀ka sí ikòsílẹ̀ àwọn èniyàn àyànfẹ̀ tí ó ẹ̀sáájú, àwọn ẹ̀lẹ̀rìí wònyí sì ní ààmì ifowósi Alfa àti Omega, Ẹ̀ni tí n fi ọ̀pin hàn láti inú ìbèrẹ̀. Yòò sì wà àwọn èniyàn àyànfẹ̀ àtẹ̀lẹ̀yìnwá kan tí a ó kojá lọ nígbà tí Olórún bá wọ̀ inú májẹ̀mú pẹlú ẹ̀gbẹ̀rún lónà ọ̀górún-ún m̀erindínláàádòrún-ún. Olórún kì í ẹ̀ olúdásílẹ̀ idàrúdapò; Kò yí padà láéláé, ọ̀rò Rẹ̀ nàà kì í kùnà láéláé.

Ìdándè kúrò ní Íjibítì àti àwọn isẹgun tí Olórún ẹ̀ nípasẹ̀ Jósúà ni a ẹ̀jọ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ ijọ Efésù, ẹ̀gbón a ti yàn Efésù sílẹ̀ láti padánù ifẹ̀ rẹ̀ àkókó. Nígbà tí a sin Jósúà, iran miiran dide, èyí sì fi àmì sí àkókò tí Símirínà dúró fún. Işẹ̀ agbàyanu tí Jósúà ẹ̀ ní fifọ̀ Ilẹ̀ Ilẹ̀rí kúrò lówó̀ àwọn ọ̀tá kò ẹ̀ ní pípẹ̀ rára, nítorí àwọn èniyàn nàà bẹ̀rẹ̀ sí í yònda ara wọn, wọn sì kọ̀ isẹ̀ tí a fi fún Jósúà sílẹ̀. Wọn padánù ifẹ̀ wọn àkókó. Àkókò nàà tẹ̀sìwájú títí di igbà tí Ísírẹ̀lì kọ̀ Olórún, tí Sámúẹ̀lì sì fi ọ̀ba Sáúlù yàn, báyií ni a sì sí igbà ijọ Págamù sílẹ̀.

“Írání nàà wá sí Smurna, ijọ kan ní Èşia Kékeré, bẹ̀ nàà sì wá sí ijọ Kristeni lápapò, ní àkókò ọ̀rúndún kejì àti kẹta. Ó jẹ̀ àkókò tí ẹ̀sìn kẹ̀fẹ̀rì n ẹ̀ idúró rẹ̀ ikẹyin láti pa ipò àşẹ-gíga mó nínú ayé. Ẹ̀sìn Kristi ti tàn káàkiri pẹlú iyára agbàyanu, títí di pé a ti mó ọ̀ ní gbogbo ayé. Àwọn kan gba igbàgbó Kristi nítorí iyípadà ọ̀kàn, àwọn miiran sì nítorí agbára àrìyànjiyàn tí a fi gbé kalẹ̀, àwọn miiran sì tún jẹ̀ nítorí pé wọn lè rí í pé ọ̀ràn ẹ̀sìn kẹ̀fẹ̀rì n rẹ̀ sílẹ̀, imòrán ogbón ayé sì mú wọn lọ sí ẹ̀gbẹ̀ tí ó ẹ̀ ilẹ̀rì pé yòò şegun. Àwọn ipò wònyí sọ̀ ẹ̀mì ijọ di aláílágbára. Ẹ̀mì Àsotẹ̀lẹ̀, tí ó jẹ̀ afihàn ijọ àpòsítẹ̀lì, sonù diẹ̀diẹ̀. Èyí jẹ̀ ẹ̀bùn kan tí ó mú ijọ̀ tí a fi í lé lówó̀ wọ̀ inú isòkan igbàgbó. Nígbà tí àwọn wólìi tòótọ̀ kò sí mó, ẹ̀kọ̀ ẹ̀ké tàn kánkán; imò ogbón àwọn ará Gírìkì yorì sí itumò ẹ̀ké tí Ìwé Mímó, ọ̀dodo ara ẹ̀ni ti àwọn Farisi igbàani nàà, tí Kristi ti máa n dá lẹ̀bí ní ọ̀pò igbà, tún farahàn láàrín ijọ. A fi ipilẹ̀ lélé̀ ní àwọn ọ̀rúndún méjì tí ó ẹ̀sáájú ijọba Constantine fún àwọn ibi wònyí tí ó dàgbà sí ipẹ̀yà ní kíkún ní àwọn ọ̀rúndún méjì tí ó

tèlè e. Ní àkókò yìí, ikú ajèrìí di ohun tí ó gbajúmò ní ọ̀pọ̀ apá Ìjọba Róòmù. Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé èyí lè dà bí ohun àjèjì, sibẹ̀ ó jẹ̀ ọ̀títọ̀ pátápátá. Ó jẹ̀ àbájáde ibáṣepọ̀ tí ó wà láàárín àwọn Kristeni àti àwọn kẹ̀fẹ̀rí.”

“Nínú ayé Róòmù, a n bọ̀wọ̀ fún èsìn gbogbo orílẹ̀-èdè; sùgbón àwọn Kristeni kì í ṣe orílẹ̀-èdè kan, bí kò ṣe èya-ìjọ kan nínú irú-omọ̀ tí a kẹ̀gàn. Nígba nàà nígba tí wọn tẹ̀sìwájú nínú fifi èsìn gbogbo àwọn ẹ̀ka èniyàn lẹ̀bi, nígba tí wọn n ṣe ipàdẹ̀ aṣírí, tí wọn sì ya ara wọn sí pátápátá kúrò nínú àṣà àti iṣe àwọn ibátan wọn tí ó súnmọ̀ wọn jùlọ̀ àti àwọn ọ̀rẹ̀ wọn tímótímó jùlọ̀, wọn di ohun ifura, àti ní ọ̀pọ̀ ìgbà ohun inúnibíni, lódò àwọn aláṣe keferi. Ní ọ̀pọ̀ ìgbà, wọn máa n mú inúnibíni wá sórí ara wọn, nígba tí ẹ̀mí itakò kò sí nínú ọ̀kàn àwọn aláakòóso. Gẹ̀gẹ̀ bí àpẹ̀júwe ẹ̀mí yìí, itàn fún wa ní kúlẹ̀kúlẹ̀ ikú-iyà Cyprian, bíṣọ̀bù ti Carthage. Nígba tí a ka idájọ̀ rẹ̀, igbe gbogbogbò kan dide láti ọ̀dò ogunlógò àwọn Kristeni tí wọn n feti sílẹ̀, wọn sì wí pé, ‘A ó kú pẹ̀lú rẹ̀.’”

“Èmí tí ọ̀pọ̀ àwọn tí n jẹ̀wọ̀ pé wọn jẹ̀ Kristeni fi gba ikú, tí wọn sì tilẹ̀ n mú ikóríra ijọba dide lásán lánídí, ó ṣeṣe kí ó ní ibáṣepọ̀ púpọ̀ pẹ̀lú bí àṣe inúnibíni tí ọ̀ba Diocletian àti olùrànlọ̀wọ̀ rẹ̀, Galerius, ṣe jáde ní ọ̀dún 303 lẹ̀yìn ibí Kristi. Àṣe nàà jẹ̀ tí gbogbogbò ní ẹ̀mí rẹ̀, a sì fi í múlẹ̀ pẹ̀lú ifaradà tó lágbára síi tàbí tó rọ̀rùn diẹ̀ fún ọ̀dún mẹ̀wáá.” Steven Haskell, *The Story of the Seer of Patmos*, 50, 51.

Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé Símírínà jẹ̀ ọ̀kàn nínú àwọn ijọ méjì tí kò gba ibáwí kankan lówọ̀ Olúwa, itàn nàà jẹ̀rìí pé àwọn tí wọn fi wọn ṣe mǎrítà ní àkókò yẹn dúró fún diẹ̀ lára àwọn ẹ̀ni tí iwúrí wọn dá lóri ifarahàn èniyàn, kì í sí í ṣe lóri ifarahàn ti Ọ̀lọ̀run. Ìwé Àwọn Onídàájọ̀ bèrẹ̀ nípa fifi ikú Jósúà hàn, ó sì ní eṣe kan tí a tún sọ̀ lẹ̀mẹ̀jì nínú ìwé nàà, tí ó ṣe àlàyé itàn àwọn onídàájọ̀. Ìgbà kejì tí a tọ̀ka sí eṣe nàà ni eṣe ikeyìn ìwé nàà. Eṣe àkókó ìwé nàà samisi ọ̀pin Jósúà, eṣe ikeyìn sì ṣe àkótán itàn nàà.

Lẹ̀yìn ikú Joṣua, ó sì ṣelẹ̀ pé àwọn omọ̀ Israẹli bi Olúwa pé, Ta ni yóò kókó gòkè lọ̀ fún wa sí ogun sí àwọn ará Kenaani, láti bá wọn jagun? ... Ní ojọ̀ wọ̀nyí kò sí ọ̀ba ní Israẹli, sùgbón olúkúlùkù èniyàn n ṣe èyí tí ó tọ̀ ní ojú ara rẹ̀ ... Ní ojọ̀ wọ̀nyí kò sí ọ̀ba ní Israẹli: olúkúlùkù èniyàn n ṣe èyí tí ó tọ̀ ní ojú ara rẹ̀. Àwọn Onídàájọ̀ 1:1; 17:16; 21:25.

Gẹ̀gẹ̀ bí ó ti rí nínú itàn Smyrna, “èni-ara” jẹ̀ kókó-orò pàtàkì láti ibèrẹ̀ dé ọ̀pin. Nítorí pé wọn kò ní ọ̀ba, wọn pinnu láti ṣe ohunkóhun tí wọn bá yàn láti ṣe. Àìní itọ̀sónà ni ohun tí Haskell tọ̀ka sí nínú itàn Smyrna tí a ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ pẹ̀lú àìsí Èmí Àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ tí n ṣiṣe. Nínú àwọn itàn méjèjì, àìní itọ̀sónà sí ilẹ̀kùn sílẹ̀ kí a lè ṣe àwọn ipinnu lóri idí àti ifokànsin ara ẹ̀ni. Efesu ṣàpẹ̀rẹ̀ idàndè kúrò ní Ejibiti. Itàn tí a kọ̀ sílẹ̀ nínú ìwé Àwọn Onídàájọ̀ ni a ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ pẹ̀lú ijọ̀ Smyrna. Láti ọ̀ba Saulu tí tí dé ìgbẹ̀kùn Babiloni ni a ṣàpẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú ijọ̀ Pergamos, àti ìgbẹ̀kùn ní Babiloni ni a ṣàpẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú ijọ̀ Tiatira.

Ní ibámu pẹ̀lú iṣẹ̀lẹ̀ tí àwọn aṣáájú-òná nàà dá mọ̀, pínpin méréni àti męta wà nínú àwọn ijọ̀, èdìdì, àti ipè; àwọn ijọ̀ méréni àkókó nínú itàn Ísírẹ̀lì àtíjọ̀ sì bèrẹ̀ pẹ̀lú ìgbẹ̀kùn Íjibítì, wọn sì parí pẹ̀lú ìgbẹ̀kùn Bábilónì, nítorí pé Alfa àti Omega máa n fi ọ̀pin hàn ní ibámu pẹ̀lú ibèrẹ̀ nígba gbogbo. Àwọn ijọ̀ méréni àkókó nínú itàn Ísírẹ̀lì ọ̀de-òní bèrẹ̀ pẹ̀lú fifi àwọn Júù sábe àṣe Romu, àwọn ijọ̀ méréni nàà sì parí pẹ̀lú fifi àwọn Júù ti ẹ̀mí sábe Romu ti ẹ̀mí fún ọ̀dún egbẹ̀rún kan, ọ̀górún-ún méjì, àti ọ̀góta.

Ohun tí ó tẹ̀ lé Tiatira ni Sardi, èyí tí ó bèrè nígbà tí wọn jáde kúrò nínú igbèkùn Bábílónì tí Tiatira sàpèrè. Sardi ni ijò tí ó ní orúkọ pé ó wà láàyè, sùgbón kò wà láàyè. Ijéwó iyè wọn jẹ́ iró. Ó sì se kàyéfi pé, nínú gbogbo àwọn ijò méje, ọ̀rọ̀ náà Sardi ni kò ní ìtumò kankan. A ti fi àwọn ìtumò kàn mó Sardi lóri ipilẹ̀ àyíká itàn àti àwọn esè náà, sùgbón kò sí ìtumò ipilẹ̀-orúkọ fún orúkọ náà. Ó ní orúkọ, sùgbón kò ní í.

“Sùgbón tẹ̀npilì kejì kò ti dọ̀gba pèlú àkòkò ní olá òlá; bèè ni a kò sọ ọ̀ di mímọ̀ nípasè àwọn àmì tí a fi ojú rí wònyen ti iwàláàyè Ọ̀lórùn tí ó jẹ́ ti tẹ̀npilì àkòkò. Kò sí ifihàn agbára àrà ọ̀run láti fi samisi iyásímímọ̀ rẹ̀. A kò rí ikùukùu ọ̀go kankan tí ó kún inú ibi mímọ̀ tuntun tí a sešè kọ̀. Kò sí iná kankan láti ọ̀run tí ó sọ̀kalẹ̀ wá láti run ẹ̀bọ̀ tí ó wà lóri pèpè rẹ̀. Sẹ̀kínà kò sì tún gbé láàárín àwọn kerubu ní ibi mímọ̀ jùlọ̀ mó; a kò sì rí àpótí májẹ̀mú, àga àánú, àti àwọn wáláà ẹ̀rì níbẹ̀. Kò sí ohùn kankan tí ó dún láti ọ̀run láti jẹ́ kí ifẹ̀ Jèhófà di mímọ̀ fún àlùfáà tí n wádíi.” The Great Controversy, 24.

Lẹ̀yìn igbèkùn Bábílónì, wọn tún Jerusalemu àti tẹ̀npilì náà kọ̀. Nígbà náà ni wọn tún ní orúkọ lẹ̀kkan sí i, nítorí Ọ̀lórùn ti se ilé rí láti fi orúkọ Rẹ̀ sí Jerusalemu. Sùgbón orúkọ Rẹ̀ n sọ̀jú iwà Rẹ̀, àti àinì iwàláàyè ti ara Rẹ̀ fihàn pé wọn ní orúkọ tí ó n sọ̀jú iyè, sùgbón ní ti gidi, wọn kò tún ní iwàláàyè náà mó tí n mú iyè wá. Gbogbo ohun tí wọn ní ní tòótó ni ijéwó lásán àti ifaradà.

Ohùn ikeyin ní Sárídìsì se ilé rí nípa Élijà kan tí yóò wá sáájú ojó òlá àti ẹ̀rù ti Olúwa. Fún Ísírèlì igbàanì, iparun Jerúsálẹ̀mù ni ojó òlá àti ẹ̀rù ti Olúwa. Nítorí èyí ni Arábinrin White fi tọ̀ka sí iparun Jerúsálẹ̀mù ní ọ̀dún 70 AD gégé bí àpẹ̀júwe ojó òlá àti ẹ̀rù ti Olúwa tí a sàfihàn gégé bí àwọn àjàkálẹ̀-àrùn méje ikeyin. Ijò Filadélfia bèrè pèlú ohùn Johanu Oníbatisí tí n ké ní aginjù, báyii ni ó sì se àpèrè ohùn William Miller. Àwọn ohùn Johanu Oníbatisí àti William Miller n gbé iránse Laodísià kalẹ̀ fún àwọn èniyàn kan tí wọn gbàgbọ̀ pé ohun gbogbo wà ní tító, nígbà tí ohun gbogbo sì bajé pátápátá. Johanu Oníbatisí àti William Miller, àwọn méjèjì, gbé àáké sí gbòngbò igi náà. Íránse sí Sárídìsì ni pé, “àwọn orúkọ diẹ̀ wà pàápàá ní Sárídìsì tí kò bà aṣọ̀ wọn jẹ́; wọn yóò sì bá mi rìn ní funfun: nítorí wọn ye.” Johanu Oníbatisí àti William Miller dúró fún àwọn tí ó jáde kúrò ní àkòkò tí Sárídìsì sàpèrè, tí wọn sì ye láti bá Kristi rìn.

“A ti mú egbeegberún èniyàn lọ̀ láti gba ọ̀tító tí William Miller wààsù móra, a sì jí àwọn iránse Ọ̀lórùn dide nínú ẹ̀mí àti agbára Elijah láti kéde ihinse náà. Gégé bí Johanu, aṣáájú-ọ̀nà Jesu, àwọn tí wọn wààsù ihinse pàtàkì yíi ní imọ̀lára dídímọ̀ láti fi àáké lé gbòngbò igi náà, kí wọn sì pe àwọn èniyàn láti so èso tí ó ye fún irònúpìwàdà jáde. Èrí wọn ní àfojúsùn láti jí àwọn ijò sókè, kí ó sì ní ipa agbára lóri wọn, àti láti fi iwà gidi wọn hàn. Bí a se n ké ikilọ̀ pàtàkì náà pé kí a sá kúrò nínú ibínú tí n bọ̀, ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn tí wọn darapọ̀ mó àwọn ijò gba ihinse iwòsàn náà; wọn rí ipadaseyin wọn, wọn sì fi omijé kíkòrò irònúpìwàdà àti irora jíjinlẹ̀ ọ̀kàn rẹ̀ ara wọn sílẹ̀ níwájú Ọ̀lórùn. Bí Ẹ̀mí Ọ̀lórùn sì se bà lé wọn, wọn ran lọ̀wọ̀ láti ké igbe náà pé, ‘È bèrù Ọ̀lórùn, kí ẹ̀ sì fi ọ̀go fún Un; nítorí wákàtí idájọ̀ Rẹ̀ ti dé.’” Early Writings, 233.

Àwọn ijò méje inú Ifihàn dúró fún itàn àwọn àpósítélì tí tí dé Ipadabọ̀ Kejì ti Kristi, àti pé àwọn ijò méje náà tún dúró fún itàn Ísírèlì àtijọ̀ láti àkòkò wolú Mósè tí tí dé ibòwò àkòkò ti Kristi.

“Àwọn idánwò àwọn ọ̀mọ̀ Ísírèlì, àti ihùwàsí wọn diẹ̀ kí ibòwò àkòkò Kristi tó wáyé, n sàfihàn ipò àwọn èniyàn Ọ̀lórùn nínú iríri wọn sáájú ibòwò kejì Kristi.

“Àwọn ìdèkùn Sátàni ni a ti gbé kalẹ̀ fún wa ní tòótó gégé bí a se gbé wọn kalẹ̀ fún àwọn ọmọ Israẹli ní kété sáájú kí wọn tó wọ ilẹ̀ Kénááni. A n tún itàn àwọn èniyàn nàa se.

“Itàn wọn ye kí ó jẹ̀ ikilò lile fún wa. Kò ye kí a retí rára pé nígbà tí Olúwa bá ní imólẹ̀ fún àwọn èniyàn rẹ̀, Sátàni yóò dúró ní ìdákéje, kí ó má sì se isapá kankan láti dí wọn lówó kí wọn má bàa gbà á. E jẹ̀ kí a sọra kí a má bàa kọ imólẹ̀ tí Ọlórún rán, nítorí pé kò wá ní ọ̀nà tí ó se wa lójú.... Bí àwọn kan bá wà tí kò rí imólẹ̀ nàa, tí wọn kò sì gbà á fún ara wọn, ẹ má se jẹ̀ kí wọn dúró ní ọ̀nà àwọn ẹlómíràn.

“Mo pe ọrun àti ayé sí ẹ̀rí lóníí sí ọ, pé mo ti gbé iyè àti ikú, ibùkún àti ẹ̀gún kalẹ̀ níwájú rẹ; nítorí nàa, yan iyè, kí iwọ àti irú-ọmọ rẹ̀ lè wà láàyè; kí o lè fẹ̀ràn Olúwa Ọlórún rẹ, kí o sì lè gbọ̀ ohùn rẹ, kí o sì lè rọ̀ mọ̀ ọ̀n; nítorí ọ̀n ni iyè rẹ, àti gígùn ojó rẹ; kí o lè máa gbé ní ilẹ̀ tí Olúwa búra fún àwọn baba rẹ, fún Abrahamu, fún Isaaki, àti fún Jakọbu, láti fi fún wọn.”

“Orin yíi kí í se ti itàn àtíjọ, bí kò se ti àsọtélẹ̀. Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ó tún àwọn isẹ̀ agbàyanu Ọlórún sọ pẹ̀lú àwọn èniyàn rẹ̀ ní igbà àtíjọ, ó sì tún sàfihàn sáájú àwọn isẹ̀lẹ̀ nílá ojó iwájú, isẹgun ikeyin àwọn olóòótó nígbà tí Kristi yóò wá ní igbà keji nínú agbára àti ọ̀go.

“Apóstíléti Pòlù sọ ní kedere pé a ti kọ irírí àwọn ọmọ Israẹli nínú irinàjò wọn sílẹ̀ fún ànfààni àwọn tí n gbé ayé ní igbà ayé yíi, àwọn tí ọ̀pin ayé ti dé bá. A kò ka àwọn ewu wa sí èyí tí ó kéré ju ti àwọn Héberù lọ, bí kò se pé ó pọ̀ ju tiwọn lọ.” *Healthful Living*, 280, 281.

Ìdándè kúrò ní Íjíbítì ni a sàpeere rẹ̀ nípasẹ̀ ijo Éfèsù, àti ààmì ijo Éfèsù nínú itàn nàa ni Jósúa. Lẹ̀yìn tí àwọn tí Ọlórún mú jáde kúrò ní Íjíbítì kùnà nínú ìdánwò mewaà tí ó tẹ̀ lé ara wọn, Olúwa yọ̀ májẹmú nàa kúrò lódò àwọn ọ̀lòtẹ̀, ó sì fi í fún Jósúa àti Kálẹ̀bù.

Sọ fún wọn pé, Bí mo ti wà láàyè ní tòótó, ni Olúwa wí, gégé bí ẹ̀ ti sọ sí etí mi, bèè ni èmi yóò se sí yín: Òkú yín yóò sùbù nínú aginjù yí; àti gbogbo àwọn tí a kà nínú yín, gégé bí iye yín gbogbo, láti ọmọ ọ̀dún ogún àti jù bèè lọ, tí wọn ti kùn sí mi, dájúdájú ẹ̀ kí yóò wọ ilẹ̀ nàa, nípa èyí tí mo búra láti mú kí ẹ̀ máa gbé inú rẹ̀, àfi Kálẹ̀bu ọmọ Jefunneh, àti Joşua ọmọ Nuni. Numbers 14:28–30.

Arábinrin White fi hàn pé Joşua àti Kalebu dúró fún àwọn ẹ̀ni wọnyí “lórí ẹ̀ni tí ọ̀pin ayé ti dé,” tí “n bá Ọlórún dá májẹmú nípasẹ̀ ẹ̀bọ.”

“Fún ikilò wa, lórí àwọn tí ọ̀pin ayé ti dé bá yíi, ni a se kọ itàn yíi sílẹ̀. Mèlòó mèlòó ni àwọn èniyàn Ọlórún lóníí n tún irírí àwọn ọmọ Israẹli se! Mèlòó mèlòó ni wọn n kùn-ún, tí wọn sì n ráhùn! Mèlòó mèlòó ni wọn n sẹ̀yìn nígbà tí Olúwa bá pàse fún wọn láti lọ síwájú! Isẹ̀ Ọlórún n jiyà nítorí àìní àwọn èniyàn bí Kálẹ̀bu àti Joşua, àwọn èniyàn isòtító àti igbékẹ̀lé tí kò le yí. Ọlórún n pè fún àwọn èniyàn tí yóò fi ara wọn fún un kí Ẹ̀mí rẹ̀ lè kún inú wọn. Isẹ̀ Kristi àti ti ẹ̀dá èniyàn n bèèrè fún àwọn èniyàn tí a ti yà sí mímọ̀, tí wọn sì n fi ara wọn rúbọ̀, àwọn èniyàn tí yóò jáde lọ láísí agó, tí wọn n ru ẹ̀gàn nàa. Kí wọn jẹ̀ alágbára, akíkanjú èniyàn, tí wọn ye fún àwọn isẹ̀ tí ó níyelórí, kí wọn sì bá Ọlórún dá májẹmú nípa ẹ̀bọ.” *Review and Herald*, May 20, 1902.

Majẹmu tí a tún se, gégé bí a ti sàpeere rẹ̀ nínú majẹmu tí a tún se pẹ̀lú Joşua àti Kalebu, ni majẹmu pẹ̀lú egbèrún lónà ọ̀górùn-ún mērinlélógórin àti ọ̀pò èniyàn nílá nàa. A tún un se lẹ̀yìn tí a kọ àwọn

èniyàn tí a ti yàn ní majemu àkókò sílè kúrò lódò Ọlórùn, tí a sì yàn wọn láti kú nínú aginjù. Majemu pèlú egbèrún lònà ogórùn-ún mērinlélógórin náà ni a mú ẹ ní pàtó nínú itàn kan náà tí a ti kọ àwọn èniyàn àyànfé tẹ̀lẹ̀.

Éfèsù tùmò sí ohun tí ó yẹ kíkójú sí, iṣẹ́ tí Joshua àti ijo àkókò ẹ sè jẹ́ “ohun tí ó yẹ kíkójú sí.” Nígba tí Joshua mú àwọn èniyàn Ọlórùn wọ Ilẹ̀ Iléírí, ó jáde lọ ní iṣẹgun. Èdidi kin-in-ní n bá ijo Éfèsù lọ ní ifarakanra, a sì fi ẹṣin funfun tí n jáde lọ ní iṣẹgun ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀. Èyí jẹ́ òtító nípa Joshua àti nípa ijo àwọn àpósítélì. Èdidi kin-in-ní n bá ijo Éfèsù lọ ní ifarakanra nínú Ísírẹ̀lì àtijọ́ àti ti òde-òní.

Smyrna jẹyọ láti inú ọ̀rọ̀ náà “myrrh,” èyí tí í ẹ ọ̀róró kan tí a máa n ló láti fi pa òkú mọ́. Èdidi keji ni ẹṣin pupa kan ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀, ẹni tí a fi “idà nílá kan” àti “agbára” fún láti mú “àlàáfíà kúrò lóri ilẹ̀ ayé,” èyí sì tùmò sí pé àwọn èniyàn nínú itàn náà yòò “máa pa ara wọn.” Èdidi keji náà n lọ ní ibámu pèlú ijo Smyrna, ó sì ẹ̀pẹ̀rẹ̀ aṣẹ́ tí a fi fún àwọn ọ̀tá Ọlórùn, tí ó jẹ́ kí wọn borí, kí wọn sì pa àwọn èniyàn Ọlórùn. Èyí ẹ ní àkókò tí ó tẹ̀ lẹ̀ ijo àwọn àpósítélì, àti pèlú nínú itàn àwọn Onídàájọ́. Nínú àwọn itàn méjèjì, Ọlórùn jẹ́ kí àwọn agbára tí ó wà lẹyìn àwọn èniyàn Ọlórùn mú ogun àti ikú wá sórí àwọn èniyàn Rẹ̀. Nínú ijo àwọn àpósítélì, imísí ogun náà wá láti inú ikòsilẹ̀ ẹṣin Kristi, èyí tí ó ti jẹ́ aláisegun nínú àkókò Éfèsù tí ó ẹ́ájú, bí ó ti n gbé ihinrere lọ sí ayé. Imísí àwọn ọ̀tá àwọn èniyàn Ọlórùn ní àkókò àwọn Onídàájọ́ dá lóri àkókò Éfèsù tí ó ẹ́ájú, nibi tí Ọlórùn ti fi agbára Rẹ̀ hàn lóri Ejibiti àti àwọn orílẹ̀-èdè tí ó tẹ̀ lẹ̀ e tí a fi Jósùà ló láti ẹgun. Èdidi keji náà n lọ ní ibámu pèlú ijo Smyrna nínú Ísírẹ̀lì àtijọ́ àti ti òde-òní.

Págámù tùmò sí “ààfin olódi,” nítorí náà ó n ẹ́jú ilẹ̀-ọ̀ba ọ̀ba kan. Èdidi kẹta n lọ ní ibámu pèlú Págámù, ó sì n ẹ́jú itàn nibi tí idájọ́ èniyàn ti n wáyé láti ọ̀wọ́ àwọn ọ̀ba ilẹ̀ ayé ní itakò sí idájọ́ Ọlórùn. Nítorí náà, iwọn, tàbí idájọ́ tí “àwọn” ọ̀sùwọn méjì tí n wọ “alikama,” “jẹ́” “òróró” àti “wàini” dúró fún; n fi aṣẹ́ ọ̀ba ti èniyàn hàn, èyí tí ó máa n ní àbùkù ní ibásepò pèlú idájọ́ Ọlórùn. Rántí pé iwọn òtító tàbí wíwọn òtító kò nílò ọ̀sùwọn méjì. Ọ̀sùwọn méjì n ẹ́jú idájọ́ àidọ̀gba.

“Báli” jẹ́ àmì irúbo “àkòso ẹ̀so” ti àjòdún Ìrẹ̀kojá, “alikama” sì jẹ́ àmì irúbo “àwọn búredì ifigbi méjì” ti àjòdún Pẹ̀ntíkòsì. “Òróró” jẹ́ àmì Ẹ̀mí Mímọ́, “wàini” sì jẹ́ àmì ẹ̀kọ́. Pẹ́gámù ní àkókò Ísírẹ̀lì àtijọ́ ni àkókò àwọn ọ̀ba alábaápín ti Ísírẹ̀lì, tí wọn mú idájọ́ wá sórí ètò ijòsìn Ọlórùn tí Ìrẹ̀kojá tí tí dé àkókò Pẹ̀ntíkòsì n ẹ́jú fún. Àwọn òtító ọ̀rọ́ Ọlórùn ni “wàini” àti “òróró” n ẹ́jú fún. Nínú Ísírẹ̀lì àtijọ́ àti ti òde-òní pèlú, ijo Pẹ́gámù ni àkókò tí Satani n gbìyànjú láti ẹ́ ohun tí kò lẹ̀ ẹ́ nípasẹ̀ itàjẹ̀ sílẹ̀ nínú itàn tí Simírínà n ẹ́jú fún. Ní Pẹ́gámù, Satani gbìyànjú láti pa àwọn èniyàn Ọlórùn run àti òtító Ọlórùn run nípasẹ̀ ibàápín, kí í ẹ́ nípasẹ̀ itàjẹ̀ sílẹ̀ gẹ́gẹ́ bí Simírínà ti n ẹ́jú fún. Ibàápín àwọn ọ̀ba Ísírẹ̀lì àtijọ́ jẹ́ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ ibàápín Kónísítántínù ní Ísírẹ̀lì òde-òní.

Tiatira tùmò sí “ẹ̀bọ́ ibànújẹ-ọ̀kàn,” ó sì n sọ̀rọ́ nípa ẹ̀mí ijẹ́riísí tí tí dé ikú tí Ọlórùn n pèsè fún àwọn èniyàn Rẹ̀ tí a pa nítorí orúkọ Rẹ̀. Ẹ̀bọ́ ibànújẹ-ọ̀kàn náà n ẹ́jú ifẹ́-inú láti sin Kristi lábẹ́ ipò líle, gẹ́gẹ́ bí a ti fi hàn nínú Daniẹ̀li, Şadraki, Meşaki àti Abedinego ní àsikò igbèkùn ọ̀dún àádọ̀rin; ó sì tún n ẹ́jú ẹ̀bọ́ àwọn Waldensians, àwọn Huguenots àti àwọn miíràn tí a ẹ́ níyà, tí a fi sẹ̀wọn, tí a fi ẹ̀sùn-ikùnsínù kàn, tí a sì pa nípasẹ̀ aṣẹ́ pòòpù ní itàn ọ̀dún egbèrún kan ó lé ogórùn-ún méfà. Èdidi kẹrin n bá ijo Tiatira lọ ní ibámu, ó sì n ẹ́jú inúnibíni láti ọ̀wọ́ Bábílònì àtijọ́ sí Ísírẹ̀lì àtijọ́ àti inúnibíni láti ọ̀wọ́ Bábílònì òde-òní sí Ísírẹ̀lì òde-òní. Itàn àwọn igbèkùn méjèjì náà kọ́kọ́ béèrè

iyapa kúrò nínú òtító, èyí tí àwọn ọba Ísírẹ̀lì àti ọba-ọba Constantine ẹ̀. Gbogbo wọn sì pèsè ọ̀nà sílẹ̀ fún àsikò kan tí Tiatira n ẹnì fún.

Sádísì kò ní itumọ̀ kankan tó bá mu pẹ̀lú jíjẹwọ̀ orúkọ kan, sùgbọ̀n jíjẹwọ̀ náà jẹ́ irọ̀. Ìwàláàyè Shekinah kò fi ara hàn láé nínú tẹ̀npilì kejì. Ìwàláàyè Kristi kò fi ara hàn láé nínú itàn Sádísì. Ìtúnṣe ti Àwọn Ojọ̀ Òkùnkùn, ní ipilẹ̀ rẹ̀, jẹ́ àtẹ̀lẹ̀ àwọn igbésẹ̀ kan síwájú àti méjì sẹ́yìn. Iṣẹ́ tí ó yẹ́ kí itàn Sádísì ẹ̀ ní Ìtúnṣe Pùròtẹ́sítàntì kò parí rárá.

Filadelfia tùmọ̀ sí ifẹ́ ará, ó sì ẹ̀e ẹ̀ kó má ẹ̀e ẹ̀ láti fẹ́ arákùnrin rẹ̀ bí o kò bá kọ̀kọ̀ nífẹ́ Ọlórún.

Bí ẹnìkan bá wí pé, Mo fẹ̀ràn Ọlórún, sùgbọ̀n ó sì kòrìira arákùnrin rẹ̀, èké ni: nítorí ẹnì tí kò fẹ̀ràn arákùnrin rẹ̀ tí ó ti rí, báwo ni ó ẹ̀ lẹ̀ fẹ̀ràn Ọlórún tí kò tii rí? Àti òfin yìi ni a ti gbà lódò rẹ̀, pé ẹnì tí ó bá fẹ̀ràn Ọlórún, kí ó fẹ̀ràn arákùnrin rẹ̀ pẹ̀lú. 1 John 4:20, 21.

Filadelfia n ẹnì ijo tí ó fẹ̀ràn Ọlórún, àti nítorí èyí kò sí idálẹ̀bi tàbí ibáwí kankan tí a fi kọ̀lù Filadelfia.

Kọ̀ sí angẹ̀lì ijo tí ó wà ní Filadelfia pé; Báyí ni ẹnì mímọ̀ náà, ẹnì òtító náà, ẹnì tí ó ní kọ̀kọ̀ró Dáfídì, ẹnì tí ó n sí, tí kò sí ẹnì tí ó lè ti; tí ó sí n ti, tí kò sí ẹnì tí ó lè sí, wí; Mo mọ̀ iṣẹ́ rẹ̀: kíyèsì i, mo ti fi ilẹ̀kùn tí ó sí sílẹ̀ níwájú rẹ̀, kò sì sí ẹnì tí ó lè tí i pa: nítorí pé o ní agbára díẹ̀, o sì ti pa ọ̀rọ̀ mi mọ̀, kò sì ti sẹ́ orúkọ mi. Kíyèsì i, èmi yòò mú àwọn tí í ẹ̀ ti sínágògù Sátàni, àwọn tí n wí pé àwọn jẹ́ Júù, tí wọn kì í sí í ẹ̀ bẹ̀, sùgbọ̀n tí wọn n parọ̀; kíyèsì i, èmi yòò mú wọn wá kí wọn foríbalẹ̀ níwájú ẹ̀sẹ̀ rẹ̀, kí wọn sì mọ̀ pé èmi ti fẹ́ ọ̀. Nítorí pé o ti pa ọ̀rọ̀ sùúrù mi mọ̀, èmi náà yòò pa ọ̀ mọ̀ kúrò ní wákàtì idánwò, tí yòò dé sórí gbogbo ayé, láti dán àwọn tí n gbé orí ilẹ̀ ayé wò. Kíyèsì i, mo n bọ̀ ní kánkán: di ohun tí o ní mú sìnşin, kí ẹnìkẹ̀ni má bàa gba adẹ̀ rẹ̀. Ẹ̀ni tí ó bá ẹ̀gun ni èmi yòò fi ẹ̀ ọ̀wọn nínú tẹ̀npilì Ọlórún mi, kí yòò sì tún jáde lọ mọ̀: èmi yòò sì kọ̀ orúkọ Ọlórún mi sí i lára, àti orúkọ ilú Ọlórún mi, èyí tí í ẹ̀ Jerusalemu tuntun, èyí tí ó sọkalẹ̀ láti ọ̀run wá láti ọ̀dò Ọlórún mi: èmi yòò sì kọ̀ orúkọ tuntun mi sí i lára. Ìfihàn 3:7–12.

A fi fún Filadelfia ní “kọ̀kọ̀ró Dáfídì,” àti nínú itàn Filadelfia ti Ísírẹ̀lì àtijọ̀ ni a fi Ọmọ̀ Dáfídì fún wọn, èyí tí ó dúró fún, láàárín àwọn nńkan míràn, ilàna àsoṭẹ̀lẹ̀ ti Alfa àti Omega, àkọ̀kọ̀ àti ikeyìn. Kọ̀kọ̀ró náà dúró fún ọ̀nà-ìmúlò “historicism.” Ní àkókò tí ijo Filadelfia dúró fún ní iparí Ísírẹ̀lì àtijọ̀, Òńkọ̀wé gan-an ti àsoṭẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì ni kọ̀kọ̀ró náà. Ní àkókò tí ijo Filadelfia dúró fún nínú itàn Millerite, a fi kọ̀kọ̀ró náà fún William Miller. Nínú àwọn itàn méjèjì wònyí Kristi bá àwọn Júù lò tí wọn rò pé àwọn ni ọmọ̀ Ábúrahámù, sùgbọ̀n wọn kì í ẹ̀ bẹ̀. Miller bá àwọn Pùròtẹ́sítàntì lò tí wọn rò pé àwọn jẹ́ Júù nípa ti ẹ̀mí, sùgbọ̀n wọn kì í ẹ̀ bẹ̀.

Ẹ̀ni tí ó bá ní etí, kí ó gbọ̀ ohun tí Ẹ̀mí n sọ fún àwọn ijo. Ìfihàn 3:13.

Laodicea tùmọ̀ sí àwọn èniyàn tí a dá lẹ́jọ̀, àwọn ará Laodicea náà, àwọn Júù ti àkókò Kristi, ni a dá lẹ́jọ̀ ní ikeyìn ní ọ̀dún 70 AD nígbà iparun Jerusalemu. Ìdájọ̀ ikeyìn ti Pùròtẹ́sítàntì tí ó ti yapa kúrò nínú òtító máa ẹ̀lẹ̀ nínú iponjú òfin Ojọ̀ Àikú, sùgbọ̀n wọn pàdẹ̀ idájọ̀ wọn nígbà tí wọn kọ̀ ihìn iṣẹ́ ángẹ̀lì àkókò ní irú ọ̀dún 1844, lẹ́yin náà ni a sì kẹ́de wọn láti ọ̀dò Ọlórún gẹ́gẹ́ bí àwọn ọmọ̀binrin Bábílónì. Àwọn Pùròtẹ́sítàntì tí ó şubú wònyí jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ ti Adventismu ti Laodicea ní àwọn ojọ̀ ikeyìn ti idájọ̀ àyèwò.

Ní báyii, a ti ṣe àyẹ̀wò ní pàtàkì oríṣiíríṣii ọ̀nà tí a lè fi lóye àwọn ijo méje inú Ifihàn dáadáa gẹ́gẹ́ bí àwọn ààmì àṣotẹ̀lẹ̀, léyìn náà kí a sì fi wọn lò ní ti àṣotẹ̀lẹ̀. Sùgbón a gbọ̀dò lóye wọn, a sì gbọ̀dò fi wọn lò nínú àyíká àwọn òfin àṣotẹ̀lẹ̀ “tí a ti fi fún wa láti ọ̀dò àṣe gíga jùlọ.”

Ifiránṣé sí àwọn ijo méje jé àwọn ifiránṣé tí a fi fún àwọn ijo méje tí ó wà ní ayé nígbà tí Jòhánù ko àwọn ifiránṣé náà sílẹ̀. Àwọn ifiránṣé sí àwọn ijo méje n pèsè itoni àti ikilò fún gbogbo àwọn ijo jálẹ̀ itàn. Àwọn ifiránṣé sí àwọn ijo méje n pèsè itoni àti ikilò fún olúkúlùkù àwọn Kristeni jálẹ̀ itàn. Àwọn ijo méje dúró fún itàn èsìn Kristeni láti àkókò àwọn àpósítélì tí tí dé ọ̀pin ayé. Àwọn ijo méje dúró fún itàn Ísírẹ̀lì àtijó láti àkókò Mósè tí tí dé iparun Jerúsálẹ̀mù ní ọ̀dún 70 AD. A lè mọ̀ àwọn ijo méje náà, a sì lè fi wọn lò, nípa mímo iyàtò tó wà láàárín àwọn ijo mérin àkókò àti àwọn ijo méta ikeyin.

Nínú àwọn ilò àṣotẹ̀lẹ̀ oríṣiíríṣii méfà tí à n dá mọ̀, àwọn ilò kan náà ni a tún sojú fún nínú àwọn èdidi méje.

A ó sọ̀rò nípa àwọn ọ̀títọ̀ wọ̀nyí nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó kàn.